J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2018 **Vol. XVI. No. 6A**

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးလေ့လာချက်

သီတာလွင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာစာပေလောကတွင် တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့သော ရခိုင်ဘုရင် မင်းဗားကြီး၊ သားတော် မင်းဖလောင်း၊ မြေးတော် မင်းရာဇာ စသော မင်းသုံးဆက်တွင် ပညာရှိ အမတ်ကြီးအဖြစ် ခစားထမ်းရွက်ခဲ့သော မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီး၏ လျှောက်ထားချက်များ ကိုလေ့လာ တင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံးကျမ်း ထဲမှမင်း၏ သားတော်လတ် သံတောင်စား အပြစ်ကျူးလွန်ရာတွင် တင်လျှောက်သော လျှောက်ထုံး၊ အကျင့်ပျက်သော တန်ဆောင်း မိဖုရားအရေးတွင် မင်းအား ညွှန်ပြသော လျှောက်ထုံး၊ ငယ်ကျွန်ငလုံးတင် အမ်းမြို့စားအရာ တောင်းရာ၌ လျှောက်တင်သော လျှောက်ထုံးများကို ထုတ်နုတ်၍ အကြောင်းအရာပိုင်းနှင့် အရေးအသားပိုင်းဟူ၍ ခွဲခြား လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံးနှင့် နှိုင်းယှဉ်သိရှိ နိုင်ရန် အခန်း (၁)တွင် လျှောက်ထုံး စကားပြေ များအကြောင်းကို ရေးဦးစွာ တင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – လျှောက်ထုံး၊ ဖြတ်ထုံး၊ ရာဇဝင်သမိုင်း၊ အကြောင်းအရာ၊ အရေးအသား။

နိဒါန်း

မြန်မာမင်းများလက်ထက်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်အား တော်တည့် မှန်ကန်အောင်နှင့် တရားနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်နိုင်စေရန် ပညာရှိအမတ်ကြီးများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ဘုရားလောင်းဘဝ၌ပင် မဟောသဓာ ပညာရှိအဖြစ်နှင့် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးထံ၌ ခစားထမ်းရွက်ခဲ့သည်။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးအား အကြံကောင်း၊ ဉာဏ်ကောင်းများကို ပေးအပ်ခဲ့သည်။ စူဠဏီဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ရန်မှလည်း အကာအကွယ် ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာမင်းတို့ အုပ်ချုပ်စဉ်ကာလ၌လည်း ပညာရှိအမတ်ကြီးများသည် ဘုရင့်အပါး၌ခစား၍ တိုင်းကျိုးပြည်မှုကို ဆောင်ရွက်သည်။ ပညာရှိအမတ်ကြီးတို့ လျှောက်တင်သော လျှောက်ထုံးများသည် ဒိဋ္ဌလောက၌ အမှန်တကယ် ဖြစ်ခဲ့၊ ရှိခဲ့သည်။ ထိုဖြစ်ခဲ့၊ ရှိခဲ့သော ဖြစ်ရပ်မှန်များကို မှတ်တမ်းတင်ရန်လည်း အမတ် အသီးသီးကို တာဝန်ပေးထားသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်မှန် လျှောက်ထုံးများသည် ခေတ် အဆက်ဆက် ရွေ့လျားခဲ့ပြီးနောက် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သူတို့၏ မှတ်တမ်းများ၊ တစ်ဆင့် စကား

* ဒေါ်၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ မအူပင်တက္ကသိုလ်

တစ်ဆင့်နားကြားခဲ့သည့် စကားမှတ်တမ်းများအဖြစ် ကျန်ရှိခဲ့သည်။ ထို လျှောက်ထုံးများကို လျှောက်ထုံး ပြုစုသူ စာဆိုတို့က ဖြစ်ရပ်မှန်အပေါ်တွင် မိမိတို့၏ စိတ်ကူး၊ အရေးအဖွဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုတို့ကို ဖြည့်ဆည်းကာ မြန်မာမှု၊ မြန်မာ့ဟန် ဆန်ပြီးလျှင် မြန်မာတို့၏ ဂုဏ်ကျက်သရေကို တိုးတက်စေသော စကားပြေကျမ်းများ အဖြစ် ပြုစုထားခဲ့ပါသည်။

ဤစာတမ်းကိုပြုစုရာ၌ မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများ၊ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံး၊ ကဝိသေတ္တုမဉ္ဇူသာ ကျမ်းခေါ် ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး၊ ကဝိသာရမဉ္ဇူသာကျမ်းခေါ် အယူတော်မင်္ဂလာလျှောက်ထုံး၊ မဏိရတနာပုံကျမ်းခေါ် ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံးများကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရှာဖွေလေ့လာရာတွင် မအေးသူဇာ၏ မဏိရတနာပုံကျမ်း စကားပြေအရေးအသား လေ့လာချက်ကျမ်းကို မဟာသုတေသနကျမ်းအဖြစ် တွေ့ရှိရပါသည်။ လျှောက်ထုံးများထဲမှ ရေးအကျဆုံးဟု ယူဆရသော ရခိုင်ရာဇဝင်လာ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးကို ရွေးချယ်ပြီး လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်ပါမည်။ လျှောက်ထုံးများထဲမှ လျှောက်ထုံးပြုစုသူက ရာဇဝင်ကျမ်းများမှ ဖြည့်စွက်ထားဟန်ရှိသော လျှောက်ထုံးများနှင့် ဖြတ်ထုံးများကို မရွေးချယ်ဘဲ လျှောက်ထုံးစစ်စစ်များကိုသာ ရွေးချယ် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် လျှောက်ထုံးကျမ်းများ၏သဘောနှင့် အခြားသော လျှောက်ထုံးကျမ်းများအကြောင်းကို ရှေးဦးစွာ တင်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက်မှ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံး၏ အကြောင်းအရာပိုင်းနှင့် အရေးအသားပိုင်းကို လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။

၁။ လျှောက်ထုံးစကားပြေများအကြောင်း

မြန်မာစကားပြေလောကတွင် လျှောက်ထုံးစကားပြေများသည်လည်း တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစကားပြေများသည် မြန်မာဘုရင်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဆက်စပ်ပြီး ပေါ်ထွန်းလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးမြန်မာမင်းတို့သည် တိုင်းရေးပြည်မှုနှင့်တကွ စစ်ရေး၊မက်ရေး၊ သားတော်၊သမီးတော်၊ မင်း၊ မိဖုရားများ၏ အရေးကိစ္စများ ကြုံလာသောအခါတွင် ပညာရှိအမတ်ကြီးများအား တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလေ့ရှိပါသည်။ မြန်မာဘုရင်တို့၏ အပါးတွင် ခစားပြီးလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်၌ ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ဖြေရှင်း၍ အကြံပြုပေးရသော ပညာရှိအမတ်ကြီးများသည် ခေတ်အဆက်ဆက် ရှိခဲ့ပါသည်။ ပညာရှိအမတ်ကြီးများအနေနှင့် လောကီ၊ လောကုတ္တရာအရေးများကို သိနားလည်ပြီးလျှင် စာပေကျမ်းဂန် အဖြာဖြာကို ကျွမ်းကျင်နှံ့စပ်ရပါသည်။ ပင်ကိုယ်အားဖြင့်လည်း စဉ်းစားဉာဏ် ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ပြည့်ဝရပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် ရင်ဆိုင်ရသော တိုင်းရေးပြည်မှု ပြဿနာ

အရပ်ရပ်ကို မှန်ကန်တည့်မတ်စွာ ဖြေရှင်းလမ်းပြနိုင်မှသာ တိုင်းပြည်အကျိုးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်စေရန်အတွက် အမတ်ကြီးတို့သည် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဂုဏ်ရည်များနှင့် ပြည့်စုံရုံသာမက စကားအရာ၌လည်း ဘုရင်မင်းမြတ် နားဝင်အောင် အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် လျှောက်ထားပြောဆိုတတ်ရပါသည်။ ထိုသို့အားဖြင့် မြန်မာမင်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုကာလတစ်လျှောက်တွင် ထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့သော ပညာရှိအမတ်ကြီးများ၏ လျှောက်တင်သော လျှောက်ထုံးများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ထို လျှောက်ထုံးများကို ကြားမိခဲ့သော ပညာရှိများ၊ အမတ်များ၊ လျှောက်ထုံးများကို လိုက်နာ မှတ်တမ်းတင်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်များ စသည်ဖြင့် ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုသူတို့မှ တစ်ဆင့် လျှောက်ထုံးစကားပြေကျမ်းများ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။

လျှောက်ထုံးစကားပြေများကို ကြားနာသိမှီခဲ့သူများ၊ တစ်ဆင့်စကား တစ်ဆင့် နား ကြားခဲ့သူများ၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာ တင်ထားခဲ့သူများ ရှိခဲ့သည်။ ထိုမှတ်တမ်း များကို ပြန်လည်ပြုစုကြရာတွင် ရေးသားသူတို့၏ စိတ်ကူးဖြင့် ဖြည့်စွက်ချက်များ၊ ရာဇဝင်အကြောင်းအရာများကို မှီငြမ်း၍ ထည့်သွင်းမှုများ၊ မိမိတို့၏စိတ်ကြိုက် စကားပြေရေးသားမှုများ ပါဝင်နေတတ်ပါသည်။

မြန်မာစာပေလောကတွင် လျှောက်ထုံးကျမ်းများအဖြစ် မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံး၊ မဏိ ရတနာပုံကျမ်းခေါ် ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံး၊ ကဝိသေတ္တာမဉ္ဇူသာ ကျမ်းခေါ် ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး၊ ကဝိသာရမဉ္ဇူသာကျမ်းခေါ် အယူတော်မင်္ဂလာ လျှောက်ထုံးတို့ ဖြစ်ပါသည်။ လက်ဝဲနော်ရထာလျှောက်ထုံး မှာမူ ဘုရင်မင်းမြတ်ကို လျှောက်ထားသော လျှောက်ထုံးမဟုတ်ဘဲ လက်ဝဲနော်ရထာက တောင်တွင်း ဆရာ တော်အား လျှောက်ထားမေးမြန်းချက်များနှင့် တောင်တွင်းဆရာတော်၏ အဖြေများ ဖြစ်ပါသည်။ ကိုင်းစားမနုရာဇာလျှောက်ထုံးမှာမူ လျှောက်ထုံးဟု အမည်တပ်ထား သော်လည်း ဖြတ်ထုံးသာဖြစ်ပြီး ဝိနိစ္ဆယပကာသနီကျမ်း အခြေပြုသော စီရင်ထုံးများ သာဖြစ်သည်။

မဏိရတနာပုံကျမ်းခေါ် ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံးကို ဇိနလင်္ကာရ မဟာဓမ္မရာဇာ ဂုရု တံဆိပ်တော်ရ ရှင်စန္ဒလင်္ကာ ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ရှင်စန္ဒလင်္ကာသည် ကုန်းဘောင် ခေတ် မဟာဓမ္မရာဇာ အမည်ရှိသော မင်းတရားကြီးလက်ထက် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၃ ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၇ရက်နေ့တွင် ကျမ်းကို အပြီးတိုင် ရေးသားခဲ့ ကြောင်း မဏိရတနာပုံကျမ်း၏ နိဂုံးတွင် တွေ့ရသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ရေးသားပြုစုသောကျမ်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုကျမ်း၌ ပါဝင်သောလျှောက်ထုံးများမှာ အင်းဝခေတ်က လျှောက်ထုံးများသာ ဖြစ်သည်။ အင်းဝဘုရင်မင်းကြီး စွာစောကဲ၊ သားတော် ဆင်ဖြူရှင်တရဖျား၊ ညီတော် ပထမမင်းခေါင်ဆိုသည့် မင်းသုံးဆက်

တိုင်တိုင် နှစ်ပေါင်း ၅၃နှစ်အတွင်း ပညာရှိအမတ်ကြီး ဘိုးရာဇာ လျှောက်တင်ခဲ့သော လျှောက်ထုံးများ ပါဝင်သည်။

ထို့ပြင် ရာဇသင်္ကြန်၊ ဘယဂါမဏိ၊ ပုညဝန္တန၊ ဗညားဒလ၊ သီရိဇေယျနော်ရထာ၊ ရာဇဗလ၊ ဥတ္တမသီရိ၊ နန္ဒကျော် အစရှိသော ပညာရှိတို့၏ လျှောက်ထုံးများ ပါဝင်နေသည်။ ဘိုးရာဇာ၏ လျှောက်ထုံး အများအပြား ပါဝင်သောကြောင့် မဏိရတနာပုံကျမ်းကို ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံးဟုလည်း နားလည်ကြသည်။ မဏိရတနာပုံဟူသော အမည်နှင့်ပတ်သက်၍ ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံးခေါ် မဏိရတနာကျမ်း၏ နိဒါန်း၌ မဏိရတနာပုံဟူသော အမည်ကပင် ဤလျှောက်ထုံးများ၌ ပုံပြင်ဝတ္ထုများ ပါဝင်နေကြောင်း ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က ၎င်း၏ ပဋိညာဉ်တွင် မဏိရတနာပုံအမည်ရှိသော ပုံဥဒါန်းကို စီရင်ပေအံ့ဟူ၍ ဖော်ပြထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မဏိရတနာ (ပတ္တမြားရတနာ) နှင့်တူသော ဥဒါန်းတွင်လောက်သည့် ပုံဝတ္ထု လျှောက်ထုံးများကို ပြုစုရေးသားမည်ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြ ရေးသားထားပါသည်။ မဏိရတနာဟု အမည်ခံထိုက်လောက်အောင် ထိုကျမ်း၌ လောကကြောင်း၊ ဓမ္မကြောင်း၊ ရာဇကြောင်းတို့ ပါဝင်နေပါသည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေသပြုစရာ နီတိဆောင်ပုဒ်များလည်း အများအပြား ပါဝင်နေသည်။ ထိုနီတိဆောင်ပုဒ်များမှာ

> "စည်းစိမ်ကို ရအောင်ရှာသော်လည်း ရလွယ်၏။ ရပြီးသော စည်းစိမ်ကို စောင့်ရှောက်အံ့သောငှာ ခဲစွာ၏။ စင်ကြယ်စွာတီးပြာ၍ ထားသော မျိုးစပါးသော်မှလည်း ပေါက်တုံမပေါက်တုံရှိသေး၏။ မျိုးစပါးကို မျိုးပြုသော် အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိပါအံ့နည်းဟု ငယ်ဦးမှကြီးတတ်သည်။ ကြီးလွယ်စေက ငယ်တတ်စွ။ နေဝင်လျှင် မအိပ် လွယ်နှင့် နေကယ်အောင်လည်း မအိပ်လေနှင့်"[၁]

အစရှိသော ဘိုးရာဇာ၏ နီတိဆောင်ပုဒ်များကို ၎င်း၏လျှောက်ထုံးများတွင် အများအပြား တွေ့ရှိနိုင်သည်ဟု ကျမ်းဦးနိဒါန်း၌ တင်ပြထားပါသည်။

ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံးများသည် အင်းဝခေတ်၏ လူမှုဆက်ဆံရေး အခြေအနေများကိုလည်း ဖော်ပြနေသည်။ ထိုခေတ်၏ စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းထားသော လျှောက်ထုံးများပင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် ပတ်သက်လျှင် သက္ကရာဇ် ၇၃၂ ခုနှစ် မင်းကြီးစွာ စောကဲလက်ထက်၌ ကလေးနှင့်

---

[၁] စန္ဒာလင်္ကာ၊ ရှင်၊ ၂၀၀၉၊ ၁၅။

မိုးညှင်းတို့ စစ်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးက အင်းဝဘုရင် မင်းကြီးစွာစောကဲထံ အကူအညီ တောင်းလာသည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို မင်းကြီးစွာစောကဲက ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာအား တိုင်ပင်သည်။ မင်းရာဇာ၏ လျှောက်တင်ပုံကို

> "တောစပ်၌ ခွပ်နေသော ကြက်နှစ်ကောင်ကို လယ်ထွန်ယောကျ်ားသည် ချက်ချင်း မဖမ်းသေးဘဲ ကြက်နှစ်ကောင်ကိုလည်း မောပန်းစေဦး၊ ထွန်ရေးလည်း ညက်စေဦး ဟူသောသဘောနှင့် စောင့်ကြည့်နေခဲ့ရာ ကြက်နှစ်ကောင် မောသောအခါမှ ဖမ်းသဖြင့် နှစ်ကောင်လုံးကို အလွယ်နှင့်ရဖူးသော ပုံပြင်ဝတ္ထုကိုဆောင်၍ ထိုစစ်ရေး ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပေးခဲ့ ပါသည်။ မင်းရာဇာ ဖြေရှင်းပေးခဲ့သည့်အတိုင်းလည်း ဘုရင်မင်းကြီးစွာသည် ကလေးနှင့် မိုးညှင်းနှစ်ခုလုံးကို အလွယ်နှင့် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ သည်"[၁]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

မိဖုရားကြီးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ဘိုးရာဇာသည် လိမ္မာပါးနပ်စွာ ဉာဏ်ဖြင့် ချင့်ချိန်၍ အကြံပြု လျှောက်ထားနိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တွင် မိဖုရားစောဘို့မယ်၏ အမူအကျင့်ကို မကြိုက်သက်သောကြောင့် မိဖုရား စောဘို့မယ်အား တောင်နန်းမှချပြီး တွင်းသင်းမှူးသမီးကို တောင်နန်းတင်မည်ဟု မင်းကြီးမင်းခေါင်က ဘိုးရာဇာအား တိုင်ပင်သည်။ မင်းရာဇာသည် မင်း၊ မိဖုရားတို့၏ အမှုကို လျှောက်တင်ရမည်မှာ အလွန်ခက်ခဲသည်ဟု တွေးမိသည်။ ထို့ကြောင့် ကြိုတင်၍ အရှင့်သား တိုင်ပင်တော်မူသည်ကား အရှင်မင်းတို့၏ တိုင်ပင်ခြင်းဖြင့် တိုင်ပင်တော်မူသလော၊ ပညာရှိတို့ တိုင်ပင်ခြင်းဖြင့် တိုင်ပင်တော်မူသလောဟု နားတော်လျှောက်သည်။ ထိုအခါ ဘိုးရာဇာနှင့် ဘုရင်မင်းမြတ်တို့ ပြောဆိုပုံကို မဏိရတနာပုံကျမ်းပြုစုသူ ရှင်စန္ဒလင်္ကာက

> "မင်းတို့၏ တိုင်ပင်ခြင်း၊ ပညာရှိတို့၏ တိုင်ပင်ခြင်းဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးတော်မူသည်။ အရှင့်သား မင်းတို့၏ တိုင်ပင်ခြင်းဟူသည် သင့်နိုးကောင်းနိုးသော် ယူကာသာ၊ မသင့်နိုး၊ မကောင်းနိုးလျှင်မူကား မင်း၏မာန်ဖြင့် အပြစ်တင်လေသည်ကို မင်းတို့ တိုင်ပင်ခြင်းတည်း။ ပညာရှိတို့ တိုင်ပင်ခြင်းဟူသည့်

---

[၁] –ယင်း–။

သင့်နိုးကောင်းနိုးလျှင်ယူကာ၊ မသင့်နိုးမကောင်းနိုးလျှင် ခပ်မဆိတ် နေလေကာသာ အပြစ်မရှိဟု နားတော်လျှောက်၏"[၁]

မင်းခေါင်လည်း အဘိုးရာဇာ

"ငါကား ပညာရှိတို့၏ တိုင်ပင်ခြင်းတည်းဟု မိန့်တော်မူ၏"[၂]

ဟုဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဘိုးရာဇာက လျှောက်ထားလေဟန်

"အရှင့်သား ပုံဆိုဦးအံ့။ သင့်မသင့်ကို ယူဆသော်မူကား အစင် အကြယ် တီးပြာ၍ထားသော မျိုးစပါးဖြစ်လျက်လည်း မမှန်တုံရ သေး၏ရှင့်။ ဈေးစပါးကို မျိုးစပါးပြုသော်အဘယ်မှာ မျိုးဖြစ်တုံ အံ့နည်း။ ဤပုံကို အရှင့်သား ယူစေချင်ပါ၏ဟု နားတော်လျှောက်၏"[၃]

ဟုတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဘုရင်မင်းခေါင်ကလည်း မင်းမျိုးမင်းနွယ်ဖြစ်လျက် သူကောင်းပြုသည့်တိုင် တည်တံ့စွာ မနေနိုင်။ သူကောင်းအဖြစ် မတည်ပါ။ မင်းမျိုးမင်းနွယ် မဟုတ်သောသူကို သူကောင်းပြုလျှင် မည်သို့မျှ သူကောင်းမဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုလိုသော ဘိုးရာဇာ၏ လျှောက်တင်ချက်ကို နားလည်ပြီးလျှင် လက်ခံတော်မူသည်။ ထိုနည်းဖြင့် မဏိရတနာပုံကျမ်းတွင် တိုင်းရေးပြည်ရေး၊ မိဖုရားအရေးနှင့် ပတ်သက်သော လျှောက်ထားချက်များ၊ အခြားသော လျှောက်ထားချက်များကို စုစည်း တင်ပြထားသည်။ ဘိုးရာဇာ၏ လျှောက်ထားဟန်ကို ရှင်စန္ဒာလင်္ကာက ပြန်လည်ရေးသားတင်ပြရာတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်က မေးမြန်းဟန်၊ ဘိုးရာဇာက ပြန်လည်လျှောက်တင်ဟန် အမေးအဖြေ စကားများ ပါဝင်သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်က မေးမြန်းသည့်အခန်းတွင် ပညာရှိအပေါ် မြတ်နိုး လေးစားသော၊ ယုံကြည်အားကိုးသော လေသံပါအောင် ရေးဖွဲ့နိုင်သည်။ ဘိုးရာဇာက ပြန်လည် လျှောက်တင်သော စကားများတွင်လည်း ပညာရှိ ပီသသော သဘော၊ ပညာရှိတို့၏ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ပြည့်ဝသည့် လေသံများ ပါဝင်ပြီးလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်သာမက စာဖတ်သူတို့၌ပါ နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်စေသော လျှောက်တင်ဟန်ဖြင့် တင်ပြထားသည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို တိုက်ရိုက်မပြောဘဲ ပုံဥပမာများ၊ ဘုရားဟော ဇာတ်နိပါတ်များ၊ ဆိုထုံးများ၊ ရာဇဝင်သမိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့် ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ၊ ပညာပြည့်ဝစွာ လျှောက်တင်သည့်လေသံ ပေါ်လွင်သော

---

[1] စန္ဒာလင်္ကာ၊ ရှင်၊ ၂၀၀၉၊ ၁၃၅-၁၃၆။

[၂] -ယင်း-၊ ၁၃၆။

[၃] -ယင်း-။

လျှောက်ထုံး စကားပြေ အရေးအသား၏ အရသာကို ခံစားနိုင်သည့် လျှောက်ထုံးကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ လျှောက်ထုံးမှာမူ ဘုရင်မင်းမြတ်အား နည်းပေး လမ်းညွှန်ချက်များ ပါဝင်သော်လည်း ဘုရင်မင်းမြတ် စိတ်ကြည်လင်စေရေးအတွက် ပျော်တော်ဆက်သော လျှောက်ထုံးများ၊ ဉာဏ်ကစား၍ လျှောက်ထားပုံများ၊ မင်းမှု မင်းရေးတွင် ကယ်မ၍ လျှောက်ထားချက်များ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဦးပေါ်ဦး လျှောက်ထုံးနှင့် ပတ်သက်၍ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး နိဒါန်း၌ အောက်ပါ အတိုင်း မှတ်ချက်ပေးထားပါသည်။

> "စီကုံးနှုန်းဖွဲ့မှု အာဝဇ္ဇန်းက မူလအမတ်ကြီး၏လျှောက်ထားချက်များကို ထူးထူးခြားခြား တန်ဆာဆင် ပုံဖွဲ့ထားနိုင်သော လျှောက်ထုံး ဖြစ်ပေသည်"[၁]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးနှင့် မဏိရတနာပုံကျမ်း၊ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး တို့ကို နှိုင်းယှဉ်၍လည်း–

> "မဟာပညာကျော်မှာကား ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာ လျှောက်ထုံးနှင့် တူသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထိုလျှောက်ထုံး များသည် မင်းအား အကြောင်းအကျိုး၊ အဆုံးအဖြတ်ကို တင်လျှောက်သော လျှောက်ထုံးများဖြစ်၍ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးကဲ့သို့ စကားအရာ အာဝဇ္ဇန်း ဖွဲ့၍ ရေးသားဖွဲ့နွဲ့ခြင်းမရှိဘဲ အကြောင်းအချက်ကိုသာ ပဓာန ထားသော ရာဇဝင်အရေးအသားမျိုးဖြင့် ရေးဖွဲ့ ထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်"[၂]

ဟုတင်ပြထားပါသည်။

ကဝိသေတ္တုမဥ္ဇူသာကျမ်းခေါ် ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးကို ထီးလှိုင်မြို့စား မင်းကြီး မင်းလှမဟာ ဥစ္စနာဘွဲ့ခံ မင်းသားအုပ် အကြီးတော်ချုပ် ဝန်ကြီးဦးထင်ပေါ်၏ သား ဦးအောင် စီရင်ရေးသားသည်။ လျှောက်ထုံးများကို ရေးသားပြုစုသူတို့၏ စိတ်ကူးများ၊ အရေးအသားများဖြင့် မူလလျှောက်ထုံးကို ဖြည့်စွက် ရေးသားလေ့ ရှိသည်။ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် ဘိုးတော်ဘုရား ဆင်းရဲစဉ်ကပင် ငယ်ကျွန်တော်

---

[၁] ကဝိသာရမထေရ်၊ ရှင်၊ ၁၉၆၈၊ စ။

[၂] –ယင်း–။

တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဘိုးတော်ဘုရားအား ရှာဖွေကျွေးမွေးခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သောအခါ ပညာရှိအမတ်ကြီးအဖြစ် ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရသောအခါတွင်လည်း ဘိုးတော်ဘုရား သိလိုသောအချက်များ၊ အကြံဉာဏ် ရယူလိုသော အချက်များကို အလိုတော်ပြည့်အောင် လျှောက်တင်နိုင်သည်။ အခြားလျှောက်ထုံးများနှင့် မတူသော ဦးပေါ်ဦး၏ လျှောက်ထုံးများမှာ ဘိုးတော်ဘုရားက အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးအား ကျီစယ်လိုသောသဘော၊ သူ၏ ထူးခြားသော လျှပ်တစ်ပြက်ဉာဏ်စွမ်းကို နားထောင်လိုသော သဘောများဖြင့် မေးမြန်းလေ့ရှိသည်။ ထိုမေးမြန်းချက်များကို ဦးပေါ်ဦးကလည်း ရယ်မောရွှင်ပြုံးဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြန်လည် လျှောက်တင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်။ မင်းနှင့် ပညာရှိအမတ်တို့၏ ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု၊ မင်းကလည်း ပညာရှိအမတ်၏ ဉာဏ်ပညာကို နှစ်သက် မြတ်နိုးမှုဆိုသည့် ဆက်ဆံရေး အငွေ့အသက်များကိုလည်း ပါဝင်အောင် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပုံစံပြရလျှင် တစ်နေ့သောအခါ ဘိုးတော်ဘုရားသည် မင်းကွန်းဘုရားကြီး၏ အရှေ့ဘက်စောင်းတန်းအဆင်းတွင် ဧရာဝတီမြစ်ဆိပ်မှ အရှေ့ဘက်ကမ်းသို့ လှည့်၍ အရပ်သံတောင် ၆၀ ပြည့် ခြင်္သေ့ကြီး ၂စီး ပြုလုပ်တော်မူသည်။ ပြီးစီးသောအခါတွင် ရှုစားရန် ထွက်တော်မူသည်။ မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီး သွန်းလုပ်ပြီးသည်ကို လည်းရှုစားတော်မူသည်။ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် ခြင်္သေ့ကြီး ၂စီးရှိရာသို့ သွား၍ ကြည့်သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားက မှူးမတ်တို့အား–

> "မောင်မင်းများ။ ပေါ်ဦးသည် ငါ၏ခြင်္သေ့ကြီး ၂စီးကို အဘယ်သို့ အပြစ်ဆိုမည် မသိ။ သည်အရှူးပါးစပ်က ထွက်လိုက်လျှင် အကောင်းကို ပြောသည်ဖြစ်စေ၊ မကောင်းကို ပြောသည်ဖြစ်စေ ရွှေပြည်တော်အတွင်းမှာ ပေါ်ဦးပြောဆိုတိုင်း စကား ဖြစ်တတ်သည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ပေါ်ဦးသည် ငါ၏ခြင်္သေ့ကို အဘယ်သို့ အပြစ်ဆိုသနည်းဟု သိတော်မူရန် တိတ်တဆိတ် လိုက်တော်မူရမည်ဟု မိန့်တော်မူ၍ ဝင်းမှူးကြီး ၄ပါးကို ခါးလွတ်ကိုင်စွဲလျက် အပါးတော်မှခစားစေ၍၊ ခြင်္သေ့ကြီးနံပါးမှ ကွယ်၍ ရပ်တော်မူလျက် နားထောင်တော်မူ၏"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် ဘိုးတော်မင်းတရားသည် သူ၏ ငယ်ကျွန်တော်ပေါ်ဦး၏စိတ်ကူးကို သိလိုသောသဘော၊ ဦးပေါ်ဦး၏အကြောင်းကို နားလည်နေသောသဘော၊ ရင်းနှီး ချစ်ခင်သောသဘော များပါဝင်နေသည်။ ဦးပေါ်ဦးသည် အဆောင်

[၁] အောင်ဦး၊ ၂၀၁၂၊ ၂၁၄–၂၁၅။

ကိုင်သားလုလင်ယ်များနှင့် ခြသေ့်ကြီး ၂စီး၏ စပ်ကြားတွင် ထိုင်လျက် မပြောသေးသော်လည်း ပြောရန်သုံးသပ်နေသည့်အတွေးကို ကျမ်းပြုသူဦးအောင်က

> "ထိုအခါ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် မိမိ၏ အဆောင်ကိုင်သားလုလင်ယ်များနှင့် ခြသေ့်ကြီး ၂စီး၏ စပ်ကြားတွင်ထိုင်လျက်၊ ၎င်းခြသေ့်ကြီး ၂စီးကိုကြည့်၍ လည်တိုင် ရှည်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဦးခေါင်းသေးသည် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခံတွင်းပြဲသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ လက်ရှည်၊ ကိုယ်ကျုံ၊ တင်ပါးဆုံချွန်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း အပြစ်ပြုအံ့သောငှာ ဤသို့ဆိုချေ၏။ "ခြသေ့်ကြီး ၂ကောင်ကလည်းဗျာ လုပ်ထားလိုက်တာ" ဟူ၍ ဆိုစဉ်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားသည် ရုတ်တရက်ဝင်၍ "ဟဲ့ ပေါ်ဦး။ မောင်မင်း ငါ၏ခြသေ့်ကို အဘယ်သို့ ကဲ့ရဲ့မည်နည်း" ဟု မိန့်တော်မူသော် အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦးက တစ်မဟုတ်ချင်းလှည့်ပြီးလျှင် "ဘုန်းတော်ကြောင့် အရှေ့ဘက်ကမ်းသို့ ခုန်တော့မလိုလို" ဟု ဆို၍ တင်လေ၏။ ထိုအခါ ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးသည် "ချွေးမသား မောင်မင်း တယ်တတ်နိုင်သည်" ဆို၍ လွန်စွာရယ်မောခြင်းကို ပြုတော်မူသည်" [၁]

ဟု ရေးသားတင်ပြ ထားပါသည်။ ထိုလျှောက်ထုံးမှာ အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦး၏ တစ်ခဏချင်းဖြင့် အလိုတော်ကျအောင် စကားပြောင်းရွှေ့၍ လျှောက်တင်ပြောဆိုသော စကားတစ်ထုံး ဖြစ်ပါသည်။ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် အမှန်ဖြစ်ခဲ့သော အကြောင်းအရာကိုပင် စာရေးသူ၏ စိတ်ကူး အရေးအသား တို့ဖြင့် ဖြည့်စွက်၍ လျှောက်ထုံးကျမ်း အဖြစ် ရေးဖွဲ့ရာ၌ တင်ပြရေးဖွဲ့ပုံ ကောင်းလွန်းသောကြောင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်ပုံသည် ပို၍ သရုပ်ပေါ်လွင်နေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦးကြားရှိ ရင်းနှီးချစ်ခင်မှု၊ ကျီစယ်လိုမှု၊ ခွင့်လွှတ်မှု စသည့် ဆက်ဆံရေးအငွေ့အသက် များသည်လည်း ထင်ဟပ်နေသည်မှာ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးမှာမူ ဘုရင်မင်းမြတ်အား အကြံဉာဏ်ပေး တင်လျှောက်ချက်များ အရေးအခင်းပြဿနာများတွင် ဉာဏ်စေစားစီရင်မှုနှင့် အငြင်းအခုံတို့ကို ဖြေရှင်းမှုများ၊ စာဟောင်းပေဟောင်း အမှတ်အသား အဆိုအမိန့်များကို တင်ပြချက်များ ပါဝင်သည်။ မင်းမှုမင်းရေးများသာမက သမိုင်းခေတ် တစ်စိတ်

[၁] –ယင်း–၊၂၁၅။

တစ်ဒေသ၏ အရေးအခင်းများ ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုကျမ်း၏ နိဒါန်းတွင်

> "သမိုင်းရာဇဝင် အရေးအသားမျိုးကြောင့် အချို့သော ဖြတ် ထုံး လျှောက်ထုံးများသည် ဒဏ္ဍာရီနှင့် ဇာတ်တော် ဆန်ကောင်း ဆန်ပေမည်။ သို့ရာတွင် မဟာပညာကျော် ဟူသော အမတ်သည် တကယ် ထင်ရှားရှိခဲ့သည်သာ ဖြစ်၍ အမှတ်အသား ရေးသွင်းသူ ၏ အတ္တနောမတိဖြင့် ဖြည့်စွက်မွမ်းမံမှု အတော်အတန်ပါရှိသည် မှအပ အမတ်ကြီး၏ ဗဟုသုတဉာဏ်ရည်ကား မုချပေါ်လွင် ထင်ရှားသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဖတ်ရှုရသူတို့အတွက် ဉာဏ် ကျက်စားဖွယ်ရာ၊ မှတ်သား သတိပြုဖွယ်ရာနှင့် ပညာဉာဏ် အရာ အားကျခံမင်စရာ ကောင်းသည်သာ ဖြစ်ပေသည်"[၁]

ဟုတင်ပြထားပါသည်။

ကဝိသာရမဥ္ဇူသာကျမ်းခေါ် အယူတော်မင်္ဂလာ လျှောက်ထုံးသည် ဘိုးတော် ဘုရားလက်ထက်တွင် နေမျိုးလေခပျံချီဘွဲ့ရ အမတ်လိမ္မာမောင်နိုး၏ ဘိုးတော်ဘုရား အား လျှောက်ထားချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားသောကျမ်း ဖြစ်သည်။ အယူတော် မင်္ဂလာ၏ လျှောက်ထုံးများကို မြန်မာပညာရှိ ဦးအောင်က ရေးသား ပြုစုခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားက

> "ထိုအမှာတော်ရေး ငနိုး တင်သမျှကိုပင် ငါ အယူတော်ရှိသည်။ ယနေ့ကမှစ၍ ၎င်းငနိုးကို အမှာတော်ရေးအရာမှ နုတ်၍ 'အယူတော်မင်္ဂလာ' ဟူသော သညာနိမိတ် ဘွဲ့တံဆိပ်ဖြင့် ခတ်နှိပ် မချို့ ဆားတောင်မြို့စား ပေးသနားတော်မူရ မည်"[၂]

ဟု ဦးအောင် ပြုစုသော အယူတော်မင်္ဂလာလျှောက်ထုံးကျမ်းတွင် တင်ပြထားသည်။

အသက် ၁၉နှစ် အရွယ်ခန့်ကပင် မောင်နိုးသည် စာစီစာကုံး အနှုန်းအဖွဲ့ သတ်ညွှန်းသတ်ထုံးနှင့်တကွ တတ်မြောက်လိမ္မာတော်မူသောကြောင့် ၁၁၄၃ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရား မင်းဖြစ်သောအခါ နေမျိုးလေခပျံချီ ဟူသော ဘွဲ့အမည်နှင့် အမှာတော်ရေး ခန့်တော်မူသည်။ အမှာတော်ရေးမောင်နိုးသည် အင်္ဂဝိဇ္ဇာနည်းဖြင့်

---

[၁] ကဝိသာရမထေရ်၊ ရှင်၊ ၁၉၆၈၊ စ–ဆ။

[၂] အောင်ဦး၊ ၂၀၁၃၊ နိဒါန်း။

အနုမာန မျက်ရန်းဆ လျှောက်တင်ရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် မောင်နိုး၏ အတိတ်နိမိတ်တဘောင်တို့ကို ယူ၍ တွေးကြံပြောဆိုသည်တို့ကို နှစ်သက်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် ဥရောပတိုက်သား အင်္ဂလိပ်မင်းများသည် အမရပူရ ရွှေပြည်တော်ကြီး၌ မဟာမိတ်ဖွဲ့၍ တွဲဖက်ရုံးစိုက်လိုသောကြောင့် သားရေတစ်ချပ်စာ မြေအပိုင်စား ပေးတော်မူပါမည့်အကြောင်းကို လျှောက်ထား တောင်းဆိုလာကြသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားက အယူတော်မင်္ဂလာအားခေါ်၍ ခေတ်အလိုက်ပေါ်လာသော တဘောင် စနည်းနှင့် ဆက်စပ်၍ သံတော်ဦးတင်ရန် မိန့်ကြားသည်။ အယူတော်မင်္ဂလာက မိမိသည် ဦးရီးတော် အသည်ဝန်ကြီးအိမ်မှထွက်ခဲ့ရာ ရေတွင်း ညီနောင်လမ်းနှင့် ပိန်းတန်းအကူးတွင် အတွင်းဝန်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် တွေ့ကြုံဆုံစည်းမိကြသည်။ ဦးပေါ်ဦးက 'ယခု သူငယ် ၂ယောက်သီဆိုသွားကြသော သီချင်းသည် အတွင်းတော်နှင့်ဆိုင်သော တဘောင်ဖြစ်သည်။ သေချာမှတ်သား၍ သွားဟု မိန့်ဆိုကြောင်း' လျှောက်တင်သည်။ ထိုသီချင်းမှာ

> "ပြုံးပြုံး ပြုံးပြုံး ပါးပါးမုန်းနှင့် ပျို့သခင်။ ဆေးတံနှင့်ချော့
> လာက ပျော့ပါနှင့်ရှင်"[၁]

ဟူသောတဘောင်ဖြစ်ပါသည်ဟု လျှောက်တင်သည်။ ထိုလျှောက်တင်ချက်ကို ကြားလျှင် ဘိုးတော်ဘုရားက အင်္ဂလိပ်မင်းများအား အပိုင်စား မြေပေးသနားတော်မူရန် မသင့်ဟု နားလည်ကာ မြေ မပေးခဲ့ပေ။ အင်္ဂလိပ်တို့လည်း တောင်းဆိုသောမြေ မရ၍ တိုင်းပြည်သို့ ပြန်သွားကြသည်။

ထိုသို့အားဖြင့် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးဖြစ်ပေါ်လာမည့် လျှောက်ထုံးများ ရှိသကဲ့သို့ အယူတော်မင်္ဂလာ လျှောက်ထုံးအဖြစ်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အယူတော်မင်္ဂလာ၏ လျှောက်ထားချက်များလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။

၂။ မဟာပညာကျော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ရခိုင်ပြည်တွင် စိုးစံခဲ့သော မင်းဆက်များ၌ ပညာရှိအမတ်ကြီးများ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် ၈၇၈ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော မင်းဗားကြီးလက်ထက်တွင် သားတော် ချစ်နှောင်းအား သံတွဲမြို့စားပေးသည်။ ချစ်နှောင်းသည် လက်ရုံးရည်သာရှိပြီး ဉာဏ်ပညာအား လိုသည့်အတွက် စစ်တကောင်းစားအမတ် မဟာပညာကျော်ထံ အပ်နှံပေးသည်။ ချစ်နှောင်းသည် ခမည်းတော် နတ်ရွာစံလျှင် မင်းဖလောင်းကြီးအမည်နှင့် ထီးနန်းဆက်ခံသည်။

---

[၁] အောင်ဦး၊ ၂၀၁၃၊ ၉၁။

မဟာပညာကျော်သည် မင်းဖလောင်းကြီး၏ လက်ထက်တော် တစ်လျှောက်လုံး အရေးအခင်းပေါ်သမျှ လျှောက်ထားတင်ပြခဲ့ရသည်။ မင်းဖလောင်း နတ်ရွာစံသော် သားတော် မင်းရာဇာကြီး နန်းတက်သည်။ မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးအား စစ်တကောင်းမြို့ကို စားမြဲစားစေရုံသာမက မဟာပညာကျော်၏သား ကျီးညိုကို ရောင်ဖြူမြို့စား ပေးတော်မူသည်။ သားတော်ကြီး ဒီခကိုလည်း မောက်သူဇာမြို့ကို အုပ်ချုပ်စေ၍ ကုလား ၁၂မြို့ကို ပေးတော်မူသည်။ ဟံသာဝတီဘုရင် ငါးဆူ ဒါယကာမင်းက စစ်ကူတောင်းသောကြောင့် သားတော်အိမ်ရှေ့မင်း မင်းခမောင်းနှင့် စစ်သည်တော်များသည် သက္ကရာဇ် ၉၆၀ပြည့်နှစ်တွင် ဟံသာဝတီသို့ ချီတက်ပြီး သန်လျင်ကို အောင်မြင်ခဲ့သည်။ မင်းရာဇာကြီးလည်း အမတ်မဟာပညာကျော်နှင့်အတူ ဟံသာဝတီ (ပဲခူး)ကို ချီတက်ဝန်းရံသည်။ တောင်ငူမင်းကလည်း ဟံသာဝတီမင်း၏ သမီးတော်ကို မင်းရာဇာကြီးအား ဆက်သသည်။ မင်းရာဇာကြီးနှင့် အမတ်ကြီး မဟာပညာကျော်တို့ ဟံသာဝတီမှအပြန် လမ်းခရီးဖြစ်သည့် မော်တင်စွန်းသို့ ရောက်သောအခါ မဟာပညာကျော် ကွယ်လွန်သည်။ မဟာပညာကျော်၏ သင်္ချိုင်းပေါ်၌ မင်းရာဇာကြီးက စေတီတည်ထားခဲ့ရာ မော်တင်စေတီဟု တွင်ရစ်သည်။ မဟာ ပညာကျော်သည် သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

၃။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးနှင့် ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံကျမ်း

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး၏ ပေမူကို ဘားနဒ်ပိဋကတ်တိုက်တွင် ရှိသည်ဟု သိရသည်။ လျှောက်ထုံး အခန်းပေါင်း(၄၀)ပါဝင်သည်။ ပုံနှိပ်စာအုပ်အဖြစ်လည်း ရိုက်နှိပ်ခဲ့ဖူးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန အသင်းမှ စာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးသည်။ သို့ရာတွင် ကာလအတန်ကြာ၍ ပုံနှိပ် ပျောက်ကွယ်နေခဲ့သည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင်မူ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်မှ စာအုပ်အဖြစ် ပြန်လည်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုလျှောက်ထုံးသည် သီးခြားပြုစုသော လျှောက်ထုံးများ မဟုတ်ဘဲ ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံမှ မဟာပညာကျော်၏ လျှောက်ထုံးများကိုသာ သီးခြားထုတ်နှုတ် ရေးသားထားသော စာအုပ်တစ်အုပ်သာ ဖြစ်သည်။

ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံသည်လည်း ရခိုင်ပြည် ဓညဝတီအမည်ရှိသော်လည်း မြောက်ဦးမြို့တွင် ဒုတိယမြို့တည် ကံရာဇာကြီးမင်း၏ သားမြေးအနွယ်ဖြစ်သော ၂၈ဆက်မြောက် သီရိရာဇာမင်း လက်ထက်မှစ၍ ၁၁၄၆ ခုနှစ်သမ္ဘတမင်း လက်ထက်မှ ကုန်းဘောင်ခေတ် ဘိုးတော်ဘုရား၏သားတော် အိမ်ရှေ့မင်းက သိမ်းပိုက်သည်အထိ မင်းဆက်အသီးသီးတို့၏ လက်ထက်များတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အရေးပါသော ဖြစ်ရပ်များကို ကောက်နုတ်စီစဉ်၍ ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုဖြစ်ရပ်များကို ရွေးချယ်ရာ၌ ရခိုင်မင်းများလက်ထက် ပညာရှိအမတ်ကြီး အသီးသီး၏ လျှောက်တင်ချက်များကို အခြေခံပြု၍ လျှောက်ထုံးအစုစုကိုသာ ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံ တစ်စောင်လုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်မှာ ပညာရှိအမတ်ကြီး မဟာပညာကျော်၏လျှောက်ထုံး များသာ ဖြစ်လေသည်။ ဓညဝတီ အရေးတော်ပုံသည် ပညာရှိအမတ်ကြီးပေါင်းစုံ၏ လျှောက်ထုံးများကို စုထားသော ကျမ်းတစ်စောင်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံကို ဒွါရာဝတီမြို့ သာသနာပြုဆရာတော် ကဝိသာရာဘိသိရိပဝရ အဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု တံဆိပ်တော်ရ အသျှင်ကဝိသာရမထေသည် ၄၈အင်္ဂါရှိသော ရာဇဝင်ကို အခြေပြုလျက် ပျို့လင်္ကာ သမိုင်းများ၏ အဆိုနှင့် ညီညွတ်သော ရာဇဝင်ကြီးမှ ကောက်နုတ်ပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၅ရက်နေ့တွင် ပြုစု၍ပြီးသည်။

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး၏ ကျမ်းပြီးနိဂုံး၌ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံကျမ်း နိဂုံးပါ ကျမ်းပြုဆရာတော်နှင့် ကျမ်းပြီးနိဂုံး သက္ကရာဇ်တို့ကိုပင် ဖော်ပြထားသောကြောင့် ဓညဝတီအရေးတော်ပုံကျမ်းမှ ကောက်နုတ်ချက်များ ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးကို ဓညဝတီကျမ်းပြု ဆရာတော် တစ်ဦးတည်းပင် ပြုစုခဲ့လေသလော။ အခြားသူတစ်ဦးက မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးများ ကိုသာ ထုတ်နုတ်ယူ၍ ပြန်လည် ရေးသားခဲ့လေသလောဟု တွေးစရာလည်း ရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဓညဝတီအရေးတော်ပုံကျမ်းမှ ထုတ်ယူထားသော မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးကျမ်းတွင် အရေးအသား ပြုပြင်မှုများ အနည်းအပါး ရှိနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဓညဝတီအရေးတော်ပုံတွင်ပါဝင်သော အချို့လျှောက်ထုံးများကိုလည်း မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိပေ။ စစ်ချီတက်ရာတွင် အတိတ်နိမိတ်များအကြောင်း လျှောက်ထုံးမှာမူ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံကျမ်းတွင် မပါဘဲ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးတွင်မူ ဖြည့်စွက် ထည့်သွင်းထားသည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးတွင် နောက်ပိုင်းကျသောခေတ်များ၌ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ဝိဇယမင်း စစ်အောင်မော်ကွန်း၊ ၁၁၄၇ ခုနှစ်တွင်မှ ပြီးစီးသော သေနင်္ဂပျို့၊ ၁၁၂၅ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးသော ရာဇနီတိပျို့မှ ကိုးကားချက်များလည်း ပါဝင်သည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး၌ ဖြတ်ထုံးဟုသတ်မှတ်နိုင်သော ဖြတ်ထုံးများလည်း ပါဝင်နေသည်။

၄။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးလေ့လာချက်

ရခိုင်မင်းများလက်ထက်တွင် ပညာအရာ၌ ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သော အမတ်ကြီး မဟာပညာကျော် လျှောက်ထားခဲ့သည့် လျှောက်ထုံးများကို စာပေတစ်ရပ်အဖြစ် လေ့လာသောအခါ အကြောင်းအရာပိုင်းနှင့် အရေးအသားပိုင်းဟူ၍ တွေ့ရပါသည်။ မဟာပညာကျော်၏လျှောက်ထုံးများတွင် ရာဇဝင်ပုံပြင်အကြောင်းအရာများ၊ ဆောင်ပုဒ်များ၊ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုအပေါ်တွင် အမတ်ကြီး၏ ပညာဉာဏ်ကိုသုံးကာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုများ၊ ဘုရင်မင်းမြတ်လက်ခံအောင် လျှောက်တင်မှုများတွင် စာဖတ်သူတို့ အတုယူဖွယ် လောကီ၊ လောကုတ္တရာဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် မဟာပညာကျော်၏ ပညာအရည်အသွေးနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကိုလည်း နားလည်ရပါသည်။

မင်း၏သားတော်လတ် သံတောင်စား အပြစ်ကျူးလွန်ရာတွင် လျှောက်ထုံး

တစ်ကြိမ်၌ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ သားတော်လတ် သံတောင်စား တစ်ယောက်သည် သံတောင်ရွာ အသည်သားတစ်ယောက်ကို အသေသတ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ အသေသတ်ကြောင်းကို မင်းကြီးကြားတော်မူလျှင် သံတောင်စား စေုံငယ်သည် ပြည်သူတို့အား နှိပ်စက်သတ်ညှစ် ပြုကျင့်သည်။ မည်ကဲ့သို့ စီရင်ထုံး ရှိသနည်းဟု မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးအား မေးမြန်းတော်မူသည်။ မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီး၏ လျှောက်တင်ဟန်ကို

> "အရှင်မင်းမြတ် သားတော်သံတောင်စားသည် ခမည်းတော် အာဏာကိုပြိုင်လျက် အာဏာပိုင်အစိုးရပြု၍ ကျင့်သည်လည်း တစ်စု၊ နောင်တော်များ မပြုကျင့်သော အမှုကို ပြုကျင့်ပြန်ရာ နောင်တော်များကို ကျူးလွန်သည်လည်း တစ်ပြစ်၊ မှူးမတ် ပြည်သူတို့ကို မခန့်မလေး ဆိုးသွမ်းသည်လည်း တစ်ချက်၊ ပြည့်ရှင်မင်းမှတစ်ပါး ပြည်သူတို့ ဇီဝိတိန္ဒြေကိုမပိုင်ချေ။ ရေးထုံး ရှိလျက် မတည်၊ ရေးထုံးရေးစံများကို ဖျက်၍ ကျင့်သည်လည်း တစ်ချက်၊ ယင်းသို့ အပြစ်လေးပါးထိုက်သော သားတော် ဖြစ်ပါ သည်ဟု လျှောက်လေသော် စားကျေး၊ မြို့ရွာ၊ ဥစ္စာကျေးကျွန် များကို သိမ်းတော်မူ၍ ဝမ်းစာဝရုံနှင့် မြုံတို့နေရပ် မရိမ် ချောင်းညာ ဝေလာတောင်သို့ သားတော်သံတောင်စားကို ပို့ထား တော်မူလေသည်"[၁]

---

[၁] ကဝိသာရမထေရ်၊ ၁၉၆၈၊၂၃–၂၄။

ဟု ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ ထိုလျှောက်ထုံးကိုကြည့်လျှင် မိမိ၏ သားတော်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ပြည်သူလူထုကို သတ်ဖြတ်ညှင်းပန်းကြောင်း သိရသောအခါ ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်နှင့်အညီ စီရင်သော ရခိုင်ဘုရင်မင်းမြတ်၏ မင်းကောင်းမင်းမြတ်ပီသသော သားနှင့်ပြည်သူတို့ကို အညီအမျှ တန်ဖိုးထားသော စိတ်ဓာတ်ကို အတုယူလေးစားဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ထင်ရှားခဲ့သော ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာသည် ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်းအဖြစ် အုပ်စိုးတော်မူစဉ်တွင် မိမိ ကိုယ်တိုင်က သိရှိပြီးဖြစ်သော အကြောင်းအရာကိုပင် ဖြစ်သော်လည်း မိမိတစ်ဦးတည်းမည်သည့်အခါမှ မဆုံးဖြတ်ခဲ့ပေ။ ပညာရှိမှူးမတ်များနှင့် တိုင်ပင်ပြီးမှသာ စီရင်ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်ဟု သိရပါသည်။ ထို့အတူပင် မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံး၌လည်း ရခိုင်ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ပညာရှိအမတ်ကြီးနှင့် တိုင်ပင်ပြီး ပညာရှိ၏ အကြံပြုချက်ကို လက်ခံနာယူသော မွန်မြတ်သည့် ကျင့်ထုံးကို တွေ့ရပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်ဖက်မှ တရားနှင့်အညီ ကျင့်ကြံ၍ ပညာရှိကို ဆည်းပူးတိုင်ပင်ခဲ့သည်။ အမတ်ကြီး မဟာပညာကျော်အနေနှင့် အဆုံးအဖြတ်ပေးရမည်မှာ သားတော်နှင့် ပတ်သက်နေသည်။ မဏိရတနာပုံ ကျမ်းတွင် မိဖုရားရှင်ဘို့မယ်အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘုရင်မင်းခေါင်က တိုင်ပင်သောအခါ အမတ်ကြီး မင်းရာဇာက ဘုရင်မင်းမြတ်အား ပညာရှိတို့၏ တိုင်ပင်ခြင်းနှင့် တိုင်ပင်မည်လော၊ မင်းတို့၏ တိုင်ပင် ခြင်းနှင့် တိုင်ပင်မည်လောဟု ရှေးဦးစွာ မေးမြန်းပြီးမှသာ ဖြေဆိုခဲ့ပါသည်။ ထိုအချက်ကိုကြည့်လျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် အနီးကပ်ဆက်ဆံခွင့်ရသော တိုင်းရေးပြည်ရေး၊ သားတော်အရေး၊ မိဖုရားအရေးကို အကြံပြုရသော အမတ်ကြီးများအနေနှင့် အန္တရာယ်ကြီးမားပါသည်။ မင်း၏အလိုနှင့် မကိုက်လျှင် ရာထူးဌာနန္တရသာမက အသက် အိုးအိမ်စည်းစိမ်ပါ ပျက်စီးနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အမတ်ကြီး မဟာပညာကျော်သည် မိမိအသက်ထက် တိုင်းပြည်အပေါ်ထားရှိရမည့် စေတနာကို ကောင်းစွာ နားလည်သည်။ ရဲရင့်မှန်ကန်စွာ အမှန်တရားကို တင်လျှောက်ရဲသူဖြစ်သည်။

မဟာပညာကျော်၏ လျှောက်ထားသော အချက်များကို ကြည့်လျှင် တရားဥပဒေကို စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော၊ တရားဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ အုပ်ချုပ်သူမင်းအား အကြံပြုခွင့်ရှိသောသူတို့၏ ဆန္ဒာဒေါသ၊ ဘယာမောဟဆိုသည့် အဂတိတရားလေးပါး ကင်းစင်မှုကို တွေ့ရပါသည်။ တိုင်းပြည်တာဝန် ထမ်းဆောင်သူတို့သည် ရာထူးဌာနန္တရကြီးမားလေလေ အာဏာကို အသုံးပြုလေလေ မဖြစ်ဘဲ ရာထူးအဆင့်မြင့်မားလေလေ ကိုယ်ကျင့်တရားကို ထိမ်းသိန်းရန် တာဝန်ကြီးမားလေလေ ဆိုသော အတွေးအသိကို ပေးထားပါသည်။ မည်သည့်ခေတ်၌မဆို တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရာ၌ အမြင့်မားဆုံး ရာထူးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်သူတို့အနေနှင့် အမှန်တရားကို ပြောရဲ

ဆိုရဲသတ္တိရှိရမည်။ အဂတိတရား လေးပါး ကင်းစင်အောင် စီရင်ဆုံးဖြတ်ရမည်။ အကြံပြုရမည်ဆိုသည့် အတွေးအသိများကို ရရှိစေပါသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်အနေနှင့်လည်း အမတ်ကြီး၏လျှောက်တင်ချက်ကို လက်ခံပြီးလျှင် သားတော်ပင်ဖြစ်သော်လည်း ရာထူးစည်းစိမ်များကို နုတ်၍ ဝမ်းစာဝရုံဖြင့် မြို့တို့နေရပ် မရိမ်ချောင်းသို့ ပို့တော်မူ သည့်အချက်မှာလည်း လေးစားဖွယ် ဂုဏ်ရည်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့အားဖြင့် တိုင်းပြည်တွင် မင်းနှင့်ပညာရှိအမတ်ဆိုသည့် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့် မြင့်မားသူတို့၏ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု၊ ရဲဝံ့မှု၊ အမှန်တရားကို မြတ်နိုးမှုများရှိလျှင် တိုင်းပြည်အေးချမ်း သာယာမည်ဖြစ်ကြောင်း လမ်းညွှန်ပေးနေသော လျှောက်ထုံးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုလျှောက်ထုံးသည် အကြောင်းအရာအရ ကောင်းမွန်သကဲ့သို့ အရေးအသားရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင်လည်း အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်းအရာတို့သည် မင်းနှင့် အမတ်တို့၏ မေးဟန်၊ လျှောက်ထား ဟန်၊ အပြစ်ပေးစီရင်ဟန် စသည့်အချက်များကို ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းစွာ ရေးသားထားသော စကားပြေ အရေးအသားကို တွေ့ရပါသည်။ မဟာပညာကျော်က လျှောက်ထားရာတွင် အပြောစကားပြေများကို သုံးသော်လည်း အပြောစကားပြေများသည်ပင် အရေးစကားပြေဟန်မျိုး သက်ဝင်နေသည်။ အပြော စကားပြေကို အရေးစကားပြေဟန် ရေးသည့်အတွက် စာဟန်ခန့်ညား ထည်ဝါသွားသည်။ ထိုသို့ ခန့်ညားထည်ဝါသွားသည့်အတွက် ပညာရှိအမတ်ကြီး၏ ဆင်ခြင်တွေးဆဟန်၊ အကျိုးသင့်အကြောင်း သင့်လျှောက်တင်ဟန် လေသံတို့သည် ပို၍ပေါ်လွင်လာသည်။ ခန့်ညားထည်ဝါသော လေသံအသွင်ကို ဆောင်လာသည်။ လေးနက်တည်ကြည်စွာ ပြောသည့်ဟန် ပေါ်လွင်လာပါသည်။ သံတောင်စား ကျူးလွန်သော အပြစ်လေးချက်ကို တင်ပြရာ၌ အချက်တစ်ချက်၏ အဆုံး၌ "ကျင့်သည်လည်း တစ်စု၊

ကျူးလွန်သည်လည်း တစ်ပြစ်၊ ဆိုးသွမ်းသည်လည်း တစ်ချက်" စသည့် အဆုံးသတ် အရေးအသား သဘောသည် နရီသဘောကို ဆောင်နေသည်။ အသံစီးဆင်းပုံ အပြောင်းအလဲများကိုသုံးထား၍ လျှောက်တင်သည့် အပြောစကားများသည် ပို၍ နာချင်စဖွယ် ဖြစ်လာသည်။ သံတောင်စားအနေနှင့် ဖခင်ဘုရင်ဖြစ်သည်ကို အားကိုးပြုကာ အာဏာသုံး၍အပြစ်ကျူးလွန်သည်ကိုပင် ထင်ရှားလာအောင် "အာဏာပြိုင်လျက်၊ အစိုးရပြုလျက်" ဆိုသည့် ရိုးစင်းပြီး အကြောင်းအရာကို တိကျပေါ်လွင်စေသောစကားလုံးများကို နေရာတကျသုံးထားသည်။ မျုးမတ်ပြည်သူတို့ကို "မခန့်မလေးဆိုးသွမ်းသည်" ဆိုသော အသုံး၌ "မခန့်မလေးဆိုးသွမ်း" ဟူသော စကားအတွဲအဖက်

သည် လူတစ်ယောက်ကို အလွယ်တကူသတ်ရဲသည့် သံတောင်စား၏ ကိုယ်စိတ်အမူအရာများကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ပြနိုင်သည်။

ထိုစကားအသုံးအနှုန်း၏ နောက်ကွယ်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်ပင်ဖြစ်စေ၊ ဘုရင့်သားတော်၊ သမီးတော်ပင် ဖြစ်စေ၊ မှူးမတ်ပင်ဖြစ်စေ ပြည်သူလူထုကို မခန့်မညားမလုပ်သင့်၊ လေးစားချစ်ခင်စွာ ဆက်ဆံသင့်သည်ဟူသောအသိကို လမ်းညွှန်နေပါသည်။ ဘုရင်မှတစ်ပါး ပြည်သူတို့၏ အသက်ကို မပိုင်ဟု ရေးရမည့်အစား "ဖိဝိတိန္ဒြေကိုမပိုင်"ဟု ပါဠိစကားအသုံးအနှုန်းဖြင့် သုံးလိုက်ခြင်းကြောင့် စာဟန်သည် ပို၍ခန့်ညားထည်ဝါသွားသည်။ ပြည်သူတို့၏အသက်များ တန်ဖိုးကြီးမားပုံကို "ခန့်ညား" ဆိုသော စကားလုံးက ထင်ရှားစေသည်။ ရေးထုံးရေးနည်းဟုမသုံးဘဲ "ရေးထုံးရေးစံ" ဟု သုံးထားသည်။ ရေးအစဉ်အလာ စံပြုအပ်သော စည်းကမ်းများဆိုသည့်သဘောကို ပို၍ထင်ရှားစေသည်။ "ဝမ်းစာဝရုံ" ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းကလည်း ပြည်သူတို့အား ပြစ်မှားကျူးလွန်သူတို့အနေနှင့် ထိုက်တန်သည့်အပြစ် ခံရပုံကို လေးနက်ထင်ရှားစေပါသည်။

စကားပြေ ဖွဲ့စည်းတင်ပြပုံကို ကြည့်လျှင် ရေးဦးစွာ "တစ်ရံရောအခါ၌" ဟု အစချီ၍ ဖြစ်ပျက်ပုံအကျဉ်းကို တင်ပြသည်။ ထိုအကျဉ်းကိုပင် မင်းကြီးက အမတ်ကြီးအား ပြောပြ မေးမြန်းဟန်ကို ရေးသားထားသည့်အတွက် နှစ်ကြိမ်ထပ် မရေးရဘဲ သိပ်သည်း ကျစ်လျစ်သည်။ အမတ်ကြီးက အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် လျှောက်တင်သည့်အချက်များကိုလည်း တစ်ချက်ပြီးတစ်ချက် ဖွဲ့စည်းတင်ပြထားပြီး အားလုံးကို ပေါင်းလိုက်လျှင် သံတောင်စား၏အမူသည် မင်း၊ နောင်တော်၊ မှူးမတ်၊ ပြည်သူအားလုံးကို မလေးစားသည့်သဘော၊ အာဏာသုံး၍ ထင်တိုင်းပြုသည့် သဘောများကို စုစုစည်းစည်း တင်ပြနိုင်သည်။ အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းပုံကောင်းသော စကားပြေဖြစ်သည်။

အကျင့်ပျက်သော တန်ဆောင်းမိဖုရားအရေးတွင် မင်းအားလျှောက်တင်သော လျှောက်ထုံး

ရေးပညာရှိ အမတ်ကြီးများသည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်လာလျှင်လည်း ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းကြရသည်။ တစ်ရံရောအခါတွင် တန်ဆောင်းမိဖုရားသည် သာသနာပိုင် ပုဏ္ဏားကို အနောက်တံခါးကသွင်း၍ ဟူးရားပေးပြီး အဆောင်လက်ဖွဲ့တောင်းသော် သာသနာပိုင်ပုဏ္ဏားလည်း မိဖုရားကို လက်ဖွဲ့ပေးခဲ့သည်။ ထိုအပြုအမူ၌ မိဖုရားသည် မိဖုရားတို့၏ အင်္ဂါရပ် မရှိသူ

ဖြစ်သည်။ ပုဏ္ဏားမှာလည်း ဘိသိက်မင်္ဂလာရ ပုဏ္ဏားအင်္ဂါပျက်စီးသူ ဖြစ်သည်။ အနောက်တံခါးမှူးနှင့် မိန်းမစိုးမောလိတ်တို့မှာလည်း ရှေးထုံးကိုမသိသူ ဖြစ်သည်။ ထိုလေးဦးလုံး အပြစ်ရှိသူဖြစ်ကြောင်း မင်းကြီးကပြောဆိုပြီး အမတ်ကြီးအား မေးမြန်းတော်မူသည်။ အမတ်ကြီးက လျှောက်တင်ရာတွင်–

> “ရာဇာဒေဝီမိဖုရားသည် သီလဇာဂံ၊ အကျင့်သီလ ဖြောင့်မှန်ခြင်း။ မံသံ အသားနူးညံ့စွာနှင့် ပြစ်ဆာကင်းခြင်း။ လက္ခဏပါဒံ၊ လက်ခြေသေးသွယ် နူးညံ့ခြင်း။ ကေသာ မယုံ၊ ဆံပင်နက်၍ကောင်းခြင်း။ ရူပံ၊ အဆင်းလှခြင်း။ သဒ္ဒံ၊ အသံသာယာဖွယ်ရှိခြင်း။ ဗဟုကာ၊ များသောမောင်းမတို့ ချစ်ကြောက်ဖွယ်ရှိသောစကားကို ဆိုတတ်ခြင်း။ ထိုသို့ထုံးဟောင်း လောကီကျမ်းဂန်ဆိုသည်နှင့်အညီ ပြည့်စုံသောအင်္ဂါရှိလျှင် မိန်းမမြတ် ဖြစ်ပါသည်”[၁]

ဟုဦးစွာ လျှောက်တင်သည်။ ထိုသို့လျှောက်တင်ပြီးမှ တန်ဆောင်းမိဖုရား၏ အပြုအမူသည် အပြစ်ရှိကြောင်း ဆက်လက် တင်ပြမည်ဖြစ်သည်။ ထိုလျှောက်တင်ချက်ကိုကြည့်လျှင် မင်းမိဖုရားတို့မည်သည်မှာ ရုပ်ရည်အဆင်း လှပရုံသာမက အကျင့်သီလ ဖြောင့်မှန်မှု ရှိရမည်။ မောင်းမများအလယ်၌ ချစ်ခင်ရိုသေ ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ရှိအောင် စကားပြောတတ်ရမည် စသည့် အရည်အသွေးများကို သိရပါသည်။

ရှေးရခိုင် မြန်မာစသည့် ပညာရှိများသည် အကြောင်းအရာတစ်ခုကို လျှောက်တင်ရာတွင် ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်များကို ကိုးကား၍ ခိုင်မာအောင် လျှောက်တင်ရသည်။ တန်ဆောင်းမိဖုရား၏ မိဖုရားအင်္ဂါနှင့် မညီသောသဘောကို တင်ပြရာတွင် မိဖုရားတို့အင်္ဂါ (၇)ပါးကို ရှေးပညာရှိတို့ သတ်မှတ်ထားပုံနှင့် အစပျိုးခင်းကျင်း တင်လျှောက်ထားဟန်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် မဟာပညာကျော်က တန်ဆောင်းမိဖုရား၌ အပြစ်ရှိကြောင်း လျှောက်တင်ရာတွင်

> “ယခု အရှင်မိဖုရားသည် (ဇာဂံ)အကျင့်ဇာဂ မမှန် သော့သွမ်းချေသည်။ မိဖုရား၊ မင်းသမီး၊ မင်းသားတို့သွမ်းသောအမူကို ပြုထုံးမရှိပါ။ အနောက်တံခါးက ယောကျ်ားကို မိန်းမထံယူ၍ မသွင်းရာထုံးသက်သေရှိပါလျက် တံခါးမှူးနှင့်မိန်းမစိုးမောလိတ်တို့ မိဖုရားအလိုသို့ ပါသည်မှာလည်း မင်းသုံးသောကျေးကျွန်တို့သည် မင်းခွင့်မရမူလျက် မင်း၊ မိဖုရားအလိုသို့ အမူအပေါက်

---

[၁] ကဝိသာရမထေရ်၊ ၁၉၆၈၊ ၃၄။

> တို့ကို မလျှောက်မထားရာ ရှေးပညာရှိ ထုံးစံရှိလျက် လွန်၍ ကျင့်သောသူအား မင်းမသုံးအပ်၊ ဘိသိက်တော်မင်္ဂလာပုဏ္ဏားတို့မှာလည်း ပုဏ္ဏားဟူးရား ဗေဒင်သင်၍ ဟူးရားတတ်ပုဏ္ဏားများကဲ့သို့ အင်းမန္တာန်လက်ဖွဲ့ လုပ်ဆောင် ပေးကမ်း ဟောပြန်ပြုပြန်သည်မှာ ထိုပုဏ္ဏား၌ သိက္ခာ မရှိပါပြီ။ ထိုပုဏ္ဏားသွန်းသော ဘိသိက်ကို မခံအပ်" [၁]

ဟုလျှောက်တင်ပါသည်။ ရှေးရခိုင်မင်း၊ မြန်မာမင်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုတွင် နေရာတိုင်း၌ စည်းကမ်းဥပဒေ ကျင့်ဝတ်များရှိသည်။ ယင်းတို့ကို ထုံးနည်းဟု သတ်မှတ်သည်။ အပြစ်စီရင်ရာတွင်လည်း ထုံးနည်းနှင့် အညီ အကျိုးအကြောင်းပြ၍ စီစဉ်ရသည်။ နန်းတွင်းတွင် အမှုထမ်းသူ၊ နေထိုင်သူတို့၏ ကျင့်ဝတ် များကိုပါ ဗဟုသုတအဖြစ် တင်ပြထားပါသည်။

အရေးအသားပိုင်းကိုကြည့်လျှင် အပြစ်ရှိသူတစ်ဦးချင်းကို ဝါကျတို၊ ဝါကျရှည်များ ပေါင်းစည်းထားသော အသွင်ကွဲဝါကျများကို သုံး၍ စာပိုဒ်ကို ဖွဲ့စည်းထားသည်။ စာပိုဒ်ပါဝါကျတိုင်းသည် အကြောင်းနှင့်အကျိုးဆက်စပ် ပါဝင်နေသည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး၌ အချို့နေရာများတွင် ပါဠိစကားလုံးများကို နိဿယ ပြန်ဆို၍ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပါဠိအသုံးများပါသောကြောင့် ပညာရှိလေသံ ပေါ်လာပါသည်။ ပညာရှိတို့၏လျှောက်ထားသော လျှောက်ထုံးကျမ်းနှင့် လိုက်ဖက်သည်။ ကျမ်း၏ရေးဟန်ကို ခန့်ညားစေသည်။ မိဖုရား၏ အကျင့် မကောင်းပုံကို တင်ပြရာ၌ "အကျင့်ဇာဂမမှန် သွမ်းသော့ချေသည်" ဟု အနက်ချင်း ဆင်သော စကားလုံးများကို ဆက်စပ်၍ သုံးနှုန်း ထားသည်။ "ယခု အရှင်မိဖုရားသည် (ဇာဂံ) အကျင့်ဇာဂမမှန် သွမ်းသော့ချေသည်၊ မိဖုရား၊ မင်းသမီး၊ မင်းသားတို့ သွမ်းသော အမှုတို့ကို ပြုထုံးမရှိပါ" ဟုထုံးနည်းဥပဒေရှိသောအကြောင်းကိုပြပြီးမှ အပြစ်ပေးသင့်ကြောင်း လျှောက်တင်သည်။ ဝါကျတိုနစ်ကြောင်းကို ဆက်စပ်၍ ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ကျစ်ကျစ်လျစ် လျစ်ရေးထားသည်။ ထုံးနည်းနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်၍ ပြတ်သားသော လေသံပါသည်။ တံခါးမှူးနှင့် မိန်းမစိုးတို့ကို လျှောက်တင်ရာ၌ "မင်းသုံးသော ကျေးကျွန်တို့သည် မင်းခွင့်မရမူလျက် မင်း၊ မိဖုရားအလိုသို့ အမှုအပေါက်တို့ကို မလျှောက်ထားရာ" ဟုရေးသားထားသည်။ 'မင်း' ဟူသော စကားလုံးကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ သုံးခြင်းဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ်နေသော မိဖုရားများ၊ အမှုထမ်းများ ဆိုသည့်သဘောကို လေးနက်စေသည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး ရေးဟန်သည်

---

[၁] –ယင်း–၊ ၃၄–၃၅။

ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာ ရေးဟန်နှင့်ကွဲပြားသည်။ အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် တင်လျှောက် ပုံချင်း တူညီသည်။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံးက ပို၍ ရေးဟန် ရိုးရှင်းသည်။ အဆင်တန်ဆာ မပါလှပေ။ ဆိုလိုချက်ကို တိတိကျကျ ကျစ်ကျစ် လျစ်လျစ် တင်ပြသည့် ရေးဟန်မျိုးဖြစ်သည်။ မင်းနှင့်ပတ်သက်သောသူများသည် လိုက်နာရမည့် ရေးထုံးများကို မလိုက်နာသည့်အတွက် အမှုကိစ္စအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ထိုဖြစ်ပေါ်နိုင်သော အမှုကိစ္စများကို အကျယ်မပြောဘဲ ကျစ်လျစ်သော စကားသုံးဖြင့် "အမှုအပေါက်" ဟု သုံးထားပါသည်။ စကားအဆင်တန်ဆာသဘော ထက် ကျစ်လျစ်မှုကို အလေးထားသည်။ အချို့နေရာများတွင် လုံးချင်း ကြိယာများကို သုံးလေ့ရှိသည်။ "ရေးပညာရှိ ထုံးစံရှိလျက် လွန်၍ကျင့်သောသူအား မင်းမသုံးအပ်" တွင် "ရှိ၊ လွန်၊ သုံး"ဆိုသည့် လုံးချင်းကြိယာများဖြင့် ရေးသားထားရာ ပြတ်သား တိကျသောလေသံ ပေါ်လွင်သည်။ မဟာပညာကျော်၏ ရေးထုံးနှင့်အညီ ပြတ်သား သည့် သဘောကို "လွန်၍ကျင့်သော သူအား မင်းမသုံးအပ်" ဆိုသည့် စကားသုံး အရေးအသားများက ဖော်ပြနေသည်။ "ဆိုးသွမ်းသည်" ကို "သွမ်း"ဟုတစ်လုံးတည်း သုံးသည်။ "အကျင့်သွမ်းသောအမှု" ဟု သုံးထားသည်။ တွဲလုံးအဖြစ် "သွမ်း သော့" ဟု သုံးသည်။ အချို့နေရာများ၌ အနက်ချင်း အဆက်အစပ်မိသော စကားသုံးများကို ကြိယာလုံးတွဲများအဖြစ် တွဲ၍ သုံးနှုန်းပုံကို "အင်းမန္တာန်လက်ဖွဲ့လုပ်ဆောင် ပေးကမ်း ဟောပြော" ဟု သုံးနှုန်းခြင်းဖြင့် ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်နှင့် ဆိုလိုသောအဓိပ္ပာယ်ကို ပြည့်စုံစေသည်။ နာမဝိသေသနအသုံးများကို အကျယ်တဝင့်မရေးဘဲ လိုအပ် သလောက်သာ သုံးသည်။ ပုံစံအားဖြင့် "သွမ်းသောအမှု၊ လွန်၍ကျင့်သောသူ၊ ၎င်း ပုဏ္ဏားသွန်းသောဘိသိက်" တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးကို ပြုစုသူသည် အကြောင်းအရာနှင့် တဆက်တည်း လောကီရေးရာ ဗဟုသုတသိမှတ်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာကိုလည်း မဟာပညာကျော်၏ လျှောက်ထားဟန်ဖြင့် တင်ပြထားသည်။ ရှေးသူတော်ကောင်းတို့ ဆိုခဲ့သော လောကီမှုကျမ်းဂန်တွင်လာသည်မှာလည်း မင်းနှင့်တကွ မင်းနှင့်ဆက်စပ်သော မင်း၊ မိဖုရား၊ သား၊ သမီးနှင့်အမှုထမ်း၊ အရာထမ်းများသည် မဟုတ်မမှန်သော အကျင့်ကို ကျင့်လျှင် တိုင်းပြည်ရှိ သတ္တဝါတို့ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ့မည်။ ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်မည်။ မြစ်ချောင်းများလည်း ခန်းခြောက်မည်။ မြေကြီးသည်လည်း တုန်လှုပ်ကြွေးကြော်မည်။ တိမ်မိုးကြိုး လောင်မီးများ ဖြစ်ပေါ်မည်ဆိုသည့် လောကီကျမ်းလာကိစ္စများကို ထည့်သွင်း လျှောက်တင်ထားသည်။ တစ်ဖက်မှကြည့်လျှင် မဟာပညာကျော်သည် ကျမ်းဂန်စာပေများကို အကိုးအကားပြု၍ မင်းနှင့်တကွ အာဏာရှိသူတို့ မဟုတ်မမှန် မကျင့်ကြံရန် သတိပေးရာလည်းရောက်ပါသည်။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်၏ အေးချမ်းသာယာရေး

တွင် မင်းနှင့်တကွ အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစားများသည် ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်၍ မှန်ကန်စွာ အုပ်ချုပ်မှု အရေးပါကြောင်း ထင်ရှားလာစေသော လျှောက်တင်ချက် ဖြစ်သည်။

ပါဠိ စကားလုံးများကို အနက်ပြန်၍ ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြင့် တင်ပြသော အကြောင်းအရာသည် ကျမ်းဂန်အကိုးအကားဖြစ်ကြောင်း သိသာစေသည်။ စာဟန် လေးနက်ခံ့ညားစေသည်။ အဆိုပါစာပိုဒ်၏ လေးကြောင်းခန့်အထိ "လည်းကောင်း" ဟူသော သမ္ဗန္ဓကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးထားသောကြောင့် ပုံစံတူဟန်ချက်ညီ ဝါကျအသွင်ဆောင်သည်။ ဝါကျတစ်ကြောင်းနှင့်တစ်ကြောင်းကို ဆက်စပ်ရာ၌ "မင်းတို့ လည်းကောင်း၊ မင်း၏ မိဖုရားသော်လည်းကောင်း၊ မင်း၏ သားသမီးသော်လည်းကောင်း၊ မင်း၏ ပုဏ္ဏားသော်လည်းကောင်း၊ မင်း၏ အမတ်သော်လည်းကောင်း" ဟု 'မင်း' ဆိုသောစကားကို နာမ်ပုဒ်များ၏ရှေ့၌ ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြင့်လည်း ပုံစံတူသဘောဆောင်သည်။ ပုံစံတူအဖွဲ့များကို သုံးခြင်းဖြင့် မင်းနှင့်ပတ်သက်သမျှ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ လူအားလုံးကို အလေးအနက် ရည်ညွှန်းသည့်သဘောသည် ထင်ရှားလာပါသည်။ ထိုသူအားလုံးကို ဒုတိယဝါကျ၏အစ၌ "လာခြင်းမကောင်းသောသူတို့ရှိသော" ဟု သုံးနှုန်းထားပြန်သည်။ "လာခြင်းကောင်းသော" ဆိုသည့် စကားကို ဆန့်ကျင်၍ "လာခြင်း မကောင်းသော" ဟု သုံးနှုန်းထားသည်။ "ဗဟူ – များသော သတ္တဝါတို့သည်" ဟု အနက်ပြန်ဆိုထားရာတွင် ပါဠိသဒ္ဒါ အသွားအလာအတိုင်း" များသောသတ္တဝါ" ဟုသုံးသည်။ "သတ္တဝါ"များဟု မသုံးပေ။

ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့်ကြုံရပုံများကို တင်ပြရာ၌ "ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့်အနေမဖြဲ ဖောက်လှဲဖောက်ပြန် ယူမိယူရာ မသမာသောပညာ ထွန်းလေ၍" ဟု ရေးသားထားရာတွင် တိုင်းပြည်၌ ဆင်းရဲဒုက္ခကြုံရပုံတို့သည် သရုပ်ပေါ်လွင်သည်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားသော အခါ ပြည်သူတို့သည် ဟိုမှသည်မှ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ကြရသည်။ အိမ်များကို စွန့်ခွာကြသည်။ ထိုသဘောကို "အနေမဖြဲ" ဟူသော စကားဖြင့် ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် တင်ပြခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်သူတို့ တရားမစောင့်သောကြောင့် နေရာတိုင်း၌ ကိုယ်ကျင့်တရား ဖောက်ပြန်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ဖောက်ပြန်မှုအမျိုးမျိုးကို "ဖောက်လှဲဖောက်ပြန်" ဟူသော အသုံးဖြင့် သိပ်သိပ်သည်းသည်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်ဘေးဒုက္ခ၊ မီးဘေးဒုက္ခ၊ ရေဘေးဒုက္ခတို့ဖြင့် ကြုံလာသောအခါ ပြည်သူတို့ဖြစ်ပျက်ပုံကို "ယူမိယူရာ" ဆိုသည့်စကားဖြင့် တင်ပြခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်လည်း ပြည်သူတို့သည် ကိုယ်ကျင့်တရားဖောက်ပြန်၍ ခိုးဝှက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုခိုးဝှက်မှုများကိုလည်း "ယူမိယူရာ" ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ပညာဟူသည် အမှားအမှန်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ "မသမာသောပညာ ထွန်းလေ၍" ဟု သုံးလိုက်ခြင်းဖြင့် မှားမှန်း

မှန်မှန်းမသိသောစိတ်များ ပြည်သူများ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဝါကျ၏ အဆုံးသတ်တွင် "စည်းစိမ်မတည် အရှည်မကောင်း ပျက်စီးလေရာသည်" ဟု ခြုံငုံ တင်ပြခဲ့သည်။ ဝါကျတွင်ပါဝင်သော စကားလုံးများသည် အကြောင်းအရာအားဖြင့် အချိတ်အဆက် မိသည်။ သိပ်သည်း ကျစ်လျစ်သည်။ အသံသဘောအရလည်း မသာယာသော အကြောင်းအရာကို သရုပ်ပေါ်စေသည်။ မင်းနှင့်တကွသော အုပ်ချုပ်သူတို့ တရားမစောင့်သောကြောင့် ရာသီဥတုများပင် ဖောက်ပြန်တတ်ပုံကို

> "ဥတုရာသီ၊ မညီမဖြောင့် ဓာတ်လေးပါးချောက်ချားလျက် ယမုံနာစသော မြစ်၊ ကန်၊ ရေတွင်း၊ ချောင်း၊ မြောင်းတို့သည် လည်း ခန်းကုန်အံ့၊ ငန်သောအရသာ ရောက်အံ့၊ ပထဝီမြေ သည်လည်းတုန်လှုပ်ကြွေးကြော်အံ့၊ မင်္ဂလာမရှိသော တိမ်မိုးကြိုး လောင်မီး စသော အနိဋ္ဌာယုဂ်–မကောင်းသော အကြောင်းတို့ သည် ဆိုက်ရောက်ထင်မြင်အံ့"[၁]

ဟုရေးဖွဲ့ထားပြန်သည်။ ထိုအဖွဲ့ကိုကြည့်လျှင် ဝါကျရှည်အတွင်း၌ "ဥတုရာသီ မညီ မဖြောင့်" ဟု လည်းကောင်း၊ "ဓာတ်လေးပါး ချောက်ချားလျက်" ဟုလည်းကောင်း သုံးနှုန်းရေးဖွဲ့ထားရာ စကားပြေ၌ပင် ကာရန်သဘော အချိတ်အဆက်များ ပါဝင်နေ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝါကျရှည်များကို သုံးပြီးနောက် "ငန်သော အရသာရောက်အံ့၊ ပထဝီမြေသည်လည်း တုန်လှုပ်ကြွေးကြော်အံ့" ဟု ဝါကျတိုများကို အပြောင်းအလဲ ပြုကာ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ 'ဖြစ်လာနိုင်မည်' ဟူသော သဘောကို ထင်ရှားစေရန် 'အံ့' ဟူသော အနာဂတ်ကာလပြ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်းကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ သုံးထားသည်။ အပြိုင်ဝါကျသဘော ဆောင်သည်။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံး၌ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို အပြတ်အသားမဟုတ်ဘဲ ဆင်ဆင်ခြင်ခြင် ပြောသည့်သဘောကို 'ပျက်စီးလေရာသည်' ဟုသုံးသည်။ 'ရာ' ဆိုသည့် ကြိယာ ထောက်က ဖြစ်နိုင်သည့်သဘောကိုသာ တင်ပြသည့်သဘော သက်ရောက်သည်။ ထို့ပြင် ရှေးမင်းတို့၏ ကျင့်ထုံးများကို လိုက်နာသော မင်းတို့ ကောင်းစားမည့် အကြောင်းကို တင်ပြရာတွင် "ဘုန်းကြီးသက်ရှည် ကျက်သရေတော်ထွန်းကြောင်း ထုံးဟောင်း ဖြစ်ပါသည်" ဟု ရေးသားထားသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်တို့နှင့် လိုက်ဖက် သောစကားသုံးများကိုစုစည်း၍ ခန့်ခန့်ထည်ထည်သုံးနှုန်းထားပါသည်။ လျှောက်ထုံး ဖြစ်သည့်အလျှောက် ဘုရားဟောကျမ်းဂန် အဆိုအမိန့်ဖြင့်လည်း အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် ဖြစ်အောင် လျှောက်တင် ထားသည်။ ထိုသို့ လျှောက်တင်ရာ၌

[၁] ဝိသာရမထေရ်၊ ၁၉၆၈၊ ၃၅။

အဇာတသတ်မင်းသည် သူယုတ်မာနှင့် ပေါင်းမိသောကြောင့် အဖကိုသတ်ပြီး ဘုရားကို ပြစ်မှားသည်၊ ပညာရှိ ဇီဝကစကားကို နာခံမိမှ ဘုရားနှင့်တွေ့ပြီး ကံကြီးမှ လွတ်သည်ဟု လျှောက်တင်သည်။ အပြစ်ကျူးလွန်ခဲ့သော မိဖုရား၊ ပုဏ္ဏား၊ တံခါးမှူး၊ မိန်းမစိုးမောလိတ်တို့အား အပြစ်ပေးပုံကို တင်ပြရာ၌လည်း

> "မိဖုရားကို ဥယျာဉ်မှာ ဖြည့်တော်မူလေသည်။ ပုဏ္ဏားကို ပန်းတင်အစို့မှာ ဖြည့်၍ မိန်းမစိုးမှာ သစ်ခုတ်အရာအစုမှာ ဖြည့်တော်မူလေသည်။ တံခါးမှူးကို ရေခပ်စီရီ အစို့မှာ ဖြည့်တော်မူလေသည်"[၁]

ဟု ရေးသားထားသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် "ဖြည့်တော်မူလေသည်" ဆိုသည့် စကားကို အထပ်ထပ်သုံးပြီး အပြစ်စီရင်ပုံကို ထင်ရှားစေသည်။ ထို့ပြင် မဟာပညာကျော်က ဘုန်း၊ကျက်သရေဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာတွင် ဘုန်းသာရှိပြီး ကျက်သရေ မရှိသောမင်းသည် စည်းစိမ်တိုသည်။ ဘုန်းပညာကျက်သရေနှင့် ပြည့်စုံသောမင်းတို့ အုပ်ချုပ်သော တိုင်းပြည်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခကင်းသည်ဟု ရှေးပညာရှိတို့ ကျမ်းဂန်လာရှိသည်ဟု လျှောက်တင်သည်။ ထိုအကြောင်းကို တင်ပြရာ၌ "ဘုန်းကျက်သရေ နှစ်ပါးစုံ ရှိသောမင်း"၊ "ဘုန်းသာ ရှိ၍ ကျက်သရေမရှိသောမင်း" စသည်ဖြင့် နာမဝိသေသနပုဒ်များကို သုံးကာ မင်းတို့အနေနှင့် ဘုန်းရော ကျက်သရေပါ ရှိသင့်ကြောင်း လျှောက်တင်ပုံကို ရေးသား ထားသည်။ မဟာပညာကျော်အား ဘုရင်မင်းမြတ်က ငွေထွေးခံကို သနားတော်မူသည်။ ထိုအချက်ဖြင့် ရှေးမင်းတို့သည် ပညာရှိတို့၏ စကားကို ဆည်းပူးနာယူလေ့ရှိပြီး ထိုက်တန်သည့်အလျောက်လည်း ချီးမြှင့်မြှောက်စားကြောင်း သိရပါသည်။

ငယ်ကျွန်လေးတင် အမ်းမြို့စားအရာ တောင်းရာ၌ လျှောက်ထုံး

တစ်ရံရောအခါ အမ်းစားငချစ်သူ သေလွန်၍ ပြည့်ရှင်မင်း၏ ငယ်ကျွန် ငလုံးတင်က အမ်းစားအရာကို မင်းထံလျှောက်ထားသည်။ ပြည့်ရှင်မင်းက အမတ်ကြီး မဟာပညာကျော်ကို အကြံတောင်းသည်။ ငလုံးတင်က အမတ်ကြီးထံသို့လာ၍ ထိုအကြောင်းကို ပြောဆိုလာသည်။ အမတ်ကြီးက ငလုံးတင် အနေနှင့်

---

[၁] ဝိသာရမထေရ်၊ ၁၉၆၈၊ ၃၆။

> "ယခုစားရ၍နေသည့် ခွန်သေရသော သဘော်ကောင်းသာ ကောင်းသည်၊ အမ်းစားအရာ နှင့်မတော်"[၁]

ဟုပြောဆိုသည်။ ငလုံးတင်က ငယ်ကျွန်ဟူသောဂုဏ်ကို ကိုးစား၍ မနက်မင်းပွဲခံရာ၌ လျှောက်ထားသောအခါ မင်းကြီးက အမတ်ကြီးအား မေးမြန်းတော်မူသည်။ ထိုအခါ အမတ်ကြီးက ပြန်လည်လျှောက်ထားသော လျှောက်ထုံးဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်ကို ကြည့်လျှင် ရှေးမင်းတို့၏ လေးစားအပ်သော အချက်များကို သိရသည်။ ငယ်ကျွန်ဖြစ်သည်ဟူ၍ မျက်နှာသာမပေး။ ပညာရှိအမတ်ကြီးကိုသာ မေးမြန်း၍ အကြံဉာဏ်ယူသည်။ တချို့သော အမှုထမ်းများသည် မင်းကြီးနှင့်ငယ်ကျွန်ဖြစ်သည်၊ ရင်းနှီးသည် ဆိုသော အချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ နေရာကောင်းရအောင် ကြိုးစားလေ့ရှိသော သဘောကိုတွေ့ရ သည်။ အမတ်ကြီးက လျှောက်ထားရာ၌

> "အရှင်မင်းမြတ် ရေမြေကို အစိုးရသောမင်းတို့၌ အနီးအဝေး မရွေးသာချေ။ ပြည်ကျိုးမင်းမှု ထိုနှစ်ခုကို သိတတ်သောသူအား မင်းပါး၌ လည်းကောင်း၊ အဝေးကျေးစားမြို့စားထားရာ၌ လည်းကောင်း၊ ပြည့်ကျက်သရေရှိ၍ ပြည့်ရှင်မင်း ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ နှစ်ပါးသောအကျိုးကြီးလှပါသည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မင်း (သို့မဟုတ်)အလိမ္မာ မရှိသောသူတို့ ကျိုးပြစ်မသိ မိမိစိတ်ကြိုက် မင်းလိုလိုက်သည်ဟူလျက် ပြည်ထက် မလျော်ပဏ္ဏာခံယူစားသုံး ပြည့်ရှင်မင်းနှင့် နှလုံးသင့်စွာ ပေးကမ်းမြှောက်ပင့်ပြုလေရာ ပြည်ရွာမသာသတ္တဝါပင်ပန်းချေက ထိုသူကြောင့် ထိုမင်းအပါယ်လားရာသည်၊ တစ်ကြောင်းမူလည်း တစ်ယောက်အား သဒ္ဓါတော်မူ၍ တစ်ရွာတစ်မြို့ ပြည့်ရှင်မင်းတို့ အပျက်မခံကောင်းပါ"[၂]

ဟုလျှောက်တင်သည်။ ထိုလျှောက်တင်ဟန်တွင် အကြောင်းအရာသဘောအရကြည့်ပါက မင်းကြီး၏ ငယ်ကျွန်ဟူသောဂုဏ်ကို ကိုးစားနေသူ မင်းကြီးကလည်း မျက်နှာလိုက်မည်ဆိုလျှင် လိုက်နိုင်သူ ဖြစ်ပါလျက် မရွံ့မကြောက် အမှန်တရားအတိုင်း လျှောက်တင်ရဲသော မဟာပညာကျော်၏ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ရဲရင့်သောစိတ်ဓာတ်ကို အတုယူလေးစားဖွယ် တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ငလုံးတင် တစ်ဦးတည်းကို ရည်ညွှန်းခြင်း မဟုတ်ဘဲ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရာ၌ မင်းမှုထမ်း၊ မြို့စား၊ ရွာစားတို့ကို သူ့စရိုက်နှင့်

---

၁ –ယင်း–၊ ၆၁။

၂ ဝိသာရမထေရ်၊ ၁၉၆၈၊ ၆၁။

လိုက်ဖက်အောင် နေရာချထားပေးသင့်သည်ဟူသော အတွေးအသိကိုလည်း လမ်းညွှန်ထားပါသည်။

လျှောက်ထုံးကျမ်းများသည် စကားဆိုရာ၌ အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့်လည်းဖြစ်၊ အမှန်တရားလည်း ဖြစ်၊ အများလက်ခံဖွယ်လည်း ဖြစ်အောင် ပြောမှု၊ ဆိုမှု အတတ်ပညာများကိုလည်း ညွှန်ပြနေပါသည်။

အရေးအသား ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အထက်ပါစာပိုဒ်၌ "လည်းကောင်း" ဟူသော စကားလုံးကို နှစ်ကြိမ်ထပ်၍သုံးပြီး ပုံစံတူဝါကျရှည်အသွင် ဆောင်ထားသည်။ ရှေ့ဝါကျတွင် "ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ပါးသောအကျိုး ကြီးလှပါသည်" ဆိုပြီး ဒုတိယဝါကျ၌ "ယင်းသို့မဟုတ်" ဆိုသည့် စကားနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီးလျှင် အလိမ္မာမရှိသော သူတို့၏အကြောင်းကို ဆက်စပ်ပြောဆိုသည်။ ဝါကျချိတ်ဆက်ပုံ ကောင်းမွန်သည်။ ထိုစာပိုဒ်အတွင်း၌ ဝါကျတိုနှင့်စပြီး ဝါကျရှည်များကို ထည့်သွင်းပြီးနောက် ဝါကျတိုဖြင့် အနားသတ်ထားသည်။ ဝါကျရှည်ကို သုံးခြင်းဖြင့် ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိပါ။ ပုံစံတူ ဟန်ချက်ညီ အဖွဲ့ပါသော ဝါကျရှည်များကြောင့် မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီး၏ ခန့်ညားလေးစားဖွယ်လေသံသည် ပေါ်လွင်နေသည်။ ထို့ပြင် "ပြည်ကျိုး မင်းမှု" ဟူသော စကားအသုံးသည် ကျစ်လျစ်၍ အကြောင်းအရာ နှင့်လိုက်ဖက်သည်။ အကျယ်ပြောလျှင် တိုင်းပြည်၏အကျိုးကို သိတတ်ပြီးလျှင် မင်း၏အကျိုးကို ဆောင်ရွက်ရာ၌လည်း တာဝန်ကျေပွန်သူဟူ၍ ဖြစ်သည်။ "အဝေးကျေးစား၊ မြို့စားထားရာ"၊ "ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ပါးသောအကျိုး"၊ "ကျိုးပြစ်မသိ မိမိစိတ်ကြိုက်၊ မင်းလိုလိုက်"၊ "ပြည့်ရှင်မင်းနှင့် နှလုံးသင့်စွာ၊ ပေးကမ်းမြှောက်ပင့်"၊ "သတ္တဝါ ပင်ပန်း" စသည့် အသုံးအနှုန်း အရေးအသားများတွင် အကြောင်းအရာသဘောသာမက အသံသဘော အရလည်း ကာရန်ပါ၍ အချိတ်အဆက်မိနေသည်။ အပြောစကားပြေတွင် ကာရန်အချိတ်အဆက်ပါသော စကားလုံးများကို အတန်အသင့် ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြင့် စာဟန်သည် ပို၍ခန့်ညားပြီး အကြောင်းအရာ၏ ခန့်ညားမှုကို အထောက်အပံ့ပြုပေးနိုင်သည်။ မင်းလိုလိုက်၍ မင်းကြိုက်ဆောင်သည်။ မင်းကလည်း မျက်နှာသာပေးသည်ဆိုသည့်သဘောများကို "နှလုံးသွင်းသည်" ဟု စကားလုံးလှလှပပ သေသေသပ်သပ် သုံးထားသည်။ ကြိယာတွဲလုံးဖြစ်သော "ပေးကမ်းမြှောက်ပင့်" ဆိုသော စကားလုံးကို သုံးစွဲထားခြင်းဖြင့် ကြိယာတွဲလုံးနှစ်ခုသည် အဆက်အစပ်ရှိသည့်အတွက် ဆိုလိုရင်း အကြောင်းအရာကို ပြည့်စုံပေါ်လွင်စေသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် မဟာပညာကျော်က

> "ကျွန်တော်မျိုး ငလုံးတင်သည် ပညာရှိနှင့် ပေါင်းဖက်ခြင်းမရှိ၊ ကြက်တိုက် အန်ခတ် စောင်းငြင်း၊ ပတ္တလား၊ သောက်စား ပျော်ရွှင်မှုနှင့်သာ နေမိနေရာ ဆိုမိဆိုရာ ပညာ မရှိပါ။ ထိုသူ အား တစ်မြို့တစ်ရွာထားချေသော် မြို့ရွာပျက်၍ သတ္တဝါပင်ပန်း ခြင်းသို့ရောက်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အပါးတော်တွင်သာ ဝမ်းစာဝရုံ ပေးလျက် ထားသင့်ပါသည်"[၁]

ဟုလျှောက်ထားသည်။ ထိုလျှောက်ထားချက်ကိုကြည့်လျှင် မဟာပညာကျော်၏ အတွေးအမြင်၊ ခံယူ ချက်သာမက ရှေးမင်းများ၏ မြို့စား၊ ရွာစား ခန့်ထားရေး၌ ပညာရှိသူ၊ တည်ကြည်သူ၊ ကိုယ်ကျင့် တရားကောင်းသူများကိုသာ အလေးထားလေ့ ရှိကြောင်း နားလည်ရပါသည်။ "စောင်းငြင်းပတ္တလား သောက်စားပျော်ရွှင်မှုနှင့်သာ နေမိနေရာ ဆိုမိဆိုရာ၊ ပညာမရှိပါ" စသည်ဖြင့် ရေးဟန်ပါသော အပြောစကားပြေ တွင် ကာရန်များကို ချိတ်ဆက်ယူထားခြင်းဖြင့် စာဟန်ကိုပို၍ ခန့်ညားစေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ပြည်သူတို့ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ကြမည် ဆိုသည်ကို "သတ္တဝါ ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်မည်" ဟုသုံးထားသည်။ သတ္တဝါဟုသုံးခြင်းဖြင့် ပို၍ကျယ်ပြန့် သည်၊ ပင်ပန်းသည် ဟူသောစကားသည် ဒုက္ခအမျိုးမျိုး ခံစားရပုံကို ပို၍ထင်ဟပ် စေနိုင်သည်။ လျှောက်ထုံးစကားပြေကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ရှေးခေတ်စကားသုံးများ၊ ရေးဟန်များကိုလည်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။ မဟာပညာကျော် ၏လျှောက်တင်မှုကို မင်းကြီးက ခံယူပြီး ငလုံးတင်ကို အမ်းစားအရာ မပေးခဲ့ပေ။ ထိုနည်းဖြင့် ပညာရှိတို့ ၏အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် ပညာဉာဏ်အမြော်အမြင်နှင့် ဆင်ခြင်၍ မှန်ကန်ရဲဝံ့စွာ လျှောက်ထား ပုံ၊ ရှေးမင်းများ၏ ပညာရှိစကားကို လိုက်နာကျင့်သုံးပုံ စသည်ဖြင့် မြန်မာ့ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ ပုံရိပ်ကို လျှောက်ထုံးကျမ်းအရ သိမြင်ခံစားကြရ ပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

လျှောက်ထုံး စကားပြေကျမ်းများသည် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝှမ်းတွင် စိုးစံခဲ့ကြသောမင်းတို့အား အနီးကပ်ကြီးကြပ်၍ ပညာဖြင့် လမ်းပြခဲ့ကြ သည့် ပညာရှိအမတ်ကြီးတို့၏ အတွေးအမြင်၊ ပညာ၊ ဗဟုသုတ၊ ပြဿနာကို

[၁] ဝိသာရမထေရ်၊ ၁၉၆၁၊ ၆၂။

ဖြေရှင်းတတ်သော ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးတို့ကို မှတ်တမ်းတင်ထားသော စာပေများ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုလျှောက်ထုံးစာပေများအနက် မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံးများသည် တိုင်းရေးပြည်မှု ပြဿနာ၊ သားတော်၊ သမီးတော်၊ မိဖုရားအရေး၊ မြို့စား၊ ရွာစား ခန့်ထားရေး မြို့သစ်ပြောင်းသင့် မပြောင်းသင့် မြို့ဟောင်းပြင်သင့် မပြင်သင့် စသော ပြဿနာအမျိုးအစား စုံလင်သည်။

မင်း၏သားတော်လတ် သံတောင်စား အပြစ်ကျူးလွန်ရာတွင် လျှောက်ထုံး၌ ဘုရင်မင်းမြတ်က လည်း သားသမီးအရေးဆို၍ မိမိစိတ်နှင့်မိမိ ဆုံးဖြတ်ခြင်းမပြုဘဲ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်စွာနှင့် ပညာရှိ အမတ်ကြီး၏အကြံကို တောင်းခံပုံမှာ လေးစားဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။ မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးကလည်း ဘုရင်၏သားတော်အရေးဖြစ်သည် ဟုဆိုကာ ဘက်လိုက်ခြင်း မရှိဘဲ ပြည်သူထဲက ပြည်သူအဖြစ် သတ်မှတ်၍ ရဲဝံ့ ပြတ်သားစွာ အမှန်တရားကို လျှောက်တင်ပုံမှာ ချီးကျူးလေးစားလောက်ပါသည်။

အကျင့်ပျက်သော တန်ဆောင်းမိဖုရားအရေးတွင် မင်းအား ညွှန်ပြသော လျှောက်ထုံး၌ ဘုရင်ဖြစ်သူကလည်း မိဖုရားဟု ဆိုသည့်တိုင် အပြစ်ရှိလျှင်ရှိသလို အရေးယူနိုင်ရန်အတွက် မထိမ်မဝှက်ဘဲ မဟာပညာကျော်အား ခေါ်ယူ၍ တိုင်ပင် သည်။ မဟာပညာကျော်ကလည်း တန်ဆောင်းမိဖုရားသာမက သူနှင့်ဆက်စပ်နေသော အနောက်တံခါးမှူး၊ သာသနာပိုင်ပုဏ္ဏား၊ မိန်းမစိုးမောလိတ်တို့၏ အပြစ် များကိုပါ ထောက်ပြသည်။ မိဖုရားနှင့်တကွ အမှုထမ်းများ၊ ပုဏ္ဏားများ အကျင့်ပျက်ခြင်းဖြင့် အကျိုးပျက် စီးနိုင်သည့်သဘောကို မှန်မှန်ကန်ကန် ရဲရဲဝံ့ဝံ့လျှောက်ထားခဲ့သည်။ ထိုလျှောက်ထုံး၌ မဟာပညာကျော်သည် အမှုကိစ္စတစ်ခုကို စီရင်ရာတွင် အစဉ်အလာ ထုံးနည်းများကို ကိုးကား၍လည်းကောင်း၊ ကျမ်းဂန်စာပေ အဆိုအမိန့်များကို ကိုးကား ၍လည်းကောင်း ဘုရင်မင်းမြတ် နားဝင်အောင် လျှောက်ထားပြောဆို သည်။

ငယ်ကျွန် ငလုံးတင် အမ်းမြို့စား အရာတောင်းရာ၌ လျှောက်ထုံးတွင် လူ့ စရိုက်၊ လူ့သဘာဝနှင့်အညီ နေရာတကျ ရာထူးခန့်ထားမှသာ အဆင်ပြေချောမွေ့ နိုင်မည့်အကြောင်းကို ကျမ်းဂန်အကိုးအကားများဖြင့် ငလုံးတင်၏စရိုက်ကို ဆက်စပ် ကာ အကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် လျှောက်တင်ပုံကို တင်ပြထားသည်။

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးကို လေ့လာခြင်းဖြင့် လျှောက်ထုံးစာပေများသည် အမှန်တရားကို ချစ်မြတ်နိုးစေသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားကို ထိန်းသိမ်းသင့်သည် ဟူ သော အတွေးအသိကိုရစေသည်။ ပြည်သူများနှင့်တကွ အုပ်ချုပ်သူများပါ အကျိုးများ နိုင်သော အတွေးအမြင်များ ပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် ကျမ်းဂန် အဆိုအမိန့် စာပေ

ဇာတ်ဟုသုတများကို ရရှိစေသည်။ စာပေအရေးအသား ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင်လည်း လျှောက်ထုံးစကားပြေတို့၏ ရေးနည်းရေးဟန်ကို သိရသည်။ လျှောက်ထုံး စကားပြေသည် ခံ့ညားတည်ငြိမ်သော စာပေရေးဟန်မျိုးဖြစ်သည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးသည် လျှောက်ထုံးများ အားလုံးထဲတွင် ရေးဟန်အကျစ်လျစ်ဆုံး၊ အရိုးရှင်းဆုံးနှင့် သိလွယ်နားလည်လွယ်စေသော ရေးသားတင် ပြပုံဖြစ်သည်။ ဆိုလိုချက်ကို တိကျပေါ်လွင်စေသော၊ ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းသော၊ စာပေအရေးအသားကို ခံ့ညားစေသော စကားလုံးများကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်းထားသည်။ အမတ်ကြီး၏ တည်ကြည်လေးနက်သော လေသံပေါ်လွင်နေပါသည်။ မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး စကားပြေသည် အကြောင်းအရာပိုင်းရော အရေးအသားပိုင်းပါ အထူးကောင်းမွန်လှသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းတွင် မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံးကို ဇာတ်ဟိုပြု၍ အကြောင်းအရာပိုင်းနှင့် အရေးအသားပိုင်းကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော မဏိရတနာပုံ ကျမ်းခေါ် ဘိုးရာဇာလျှောက်ထုံး၊ ကဝိသေတ္တုမဉ္ဇူသာ ကျမ်းခေါ် ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး၊ ကဝိသာရ မဉ္ဇူသာကျမ်းခေါ် အယူတော်မင်္ဂလာလျှောက်ထုံးတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ် တင်ပြထားပါသည်။ ဘုရင့်အပါး၌ ခစား၍ လျှောက်ထားသူများသည် ကျွမ်းကျင်မှုမတူသကဲ့သို့ လျှောက်ထုံးများ၏ အကြောင်းအရာ၊ အရေးအသားတို့မှာလည်း ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံးသာမက အခြားသော လျှောက်ထုံးများကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်သင့်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကဝိသာရမထေရ်။(၁၉၆၈)။***မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး***။ရန်ကုန်၊ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

စန္ဒလင်္ကာ၊**ရှင်**။(၂၀၀၉)။***မဏိရတနာပုံကျမ်း***။ပဉ္စမအကြိမ်။ရန်ကုန်၊ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

သိန်း၊**ဆရာ**၊(စာတော်ပြန်–)။(၂၀၁၂)။***ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး***။ဒုတိယတွဲ။ရန်ကုန်၊ပန်းရွှေပြည် စာအုပ်တိုက်။

အောင်၊**ဦး**။(၂၀၁၂)။***ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး***။ပထမတွဲ။ရန်ကုန်၊ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်။

အောင်၊**ဦး**။(၂၀၁၃)။***အယူတော်မင်္ဂလာလျှောက်ထုံး***။ပဉ္စမအကြိမ်။ရန်ကုန်၊ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။